Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...найай 1921 оной ...ин 21-hээ гарана | № 291 (17714) | 1987 оной декабриин 20, воскресени | Сэн 3 мүн.

Буряадай АССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй долоодохи сесси

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭСЭЛ

...адай АССРэй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно ...долоодохи сесси үсэгэлдэр Соведүүдэй байшангай ...ренц-зал соо болобо. Буряадай АССР-эй Верховно Со... Түрүүлэгшэ депутат Н. Г. **Дамдинов** заседание хү...адахи сессиһээ хойшо үнгэрһэн саг соо наһа депутат В. В. Ангаповай дурасхаалые сессидэ ...шаг минута соо дуугай байжа, ёһолон хүндэлбэ. ...адай АССР-эй Верховно Соведэй Мандатна комис... секретарь депутат **О. М. Лавровагай** хэһэн элид... 1987 оной июниин 21-дэ болоһон һунгалта дээрэ һун... депутадууд: Багдаринай һунгуулиин 74-дэхи округ... АССР-эй обкомой худөө ажахын ба эдеэ хоолой ...ленностиин таһагые даагша М. А. Шевченкын, Озёрой ...иин 85-дахи округһоо партиин Зэдын райкомой нэгэ... секретарь В. А. Ивановой, Тамирай һунгуулиин 130-да... округһоо арадай депутадуудай Хяагын районо Соведэй ...ноо комитедэй түрүүлэгшэ В. Д. Бадмацыреновэй, ...алиин һунгуулиин 141-дэхи округһоо республикын ...ин министр М. Г. Намсараевай, энэ жэлэй ноябриин ...нэгэрэгдэһэн һунгалта дээрэ һунгагдаһан депутадууд: ...й һунгуулиин 93-дахи округһоо республикын гэр ...коммунальна ажахын министр Г. Ф. Соловьевой, Хэ... һунгуулиин 155-дахи округһоо Буряадай АССР-эй ...хамгаалгын министр В. В. Тармаевай этигэмжэ ...нэгүүдые Верховно Совет баталһан байна.

...ин зүблэхэ зүйл болон тэрэнэй худэлмэриин гурим ...нгаар баталагдана. Удаадахи асуудалнууд депута... зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаба:

...ададай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ...шэ тухай.

...ыяадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ...дэ хубилалтануудые оруулха тухай.

...ыяадай АССР-эй Экономическа ба социальна хүг... 1988 оной гүрэнэй түсэб тухай, Буряадай АССР-эй ...ческа ба социальна хүгжэлтын 1987 оной түсэбэй ...ө тухай.

...ыяадай АССР-эй 1988 оной Гүрэнэй бюджет тухай, ...й АССР-эй 1986 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл ...оосоон.

...ыяадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ...е баталха тухай.

...ыяадай АССР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын ...нуудай бүридэлдэ зарим тэды хубилалтануудые ...тухай.

...путадуудай асуултануд тухай.

Верховно Совет зүблэхэ зүйлэй асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ захалба.

Нэгэдэхи асуудалаар КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь, депутат **А. М. Беляков** үгэ хэлээ.

Депутат А. А. Бадиевай мэдүүлгые хаража үзэхэдөө, пенсидэ гараһанһаань уламжалан, Верховно Совет тэрэниие Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын уялгануудһаа сүлөөлбэ.

Урда тээнь КПСС-эй Буряадай обкомой секретаряар худэлжэ байһан **Клим Кириллович Шомоев** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшээр нэгэн дуугаар һунгагдаба.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшоор томилогдоһонтойнь дашарамдуулан, Верховно Совет депутат В. К. Агаловые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшын уялгануудһаа сүлөөлөө.

«Буряад үнэн» газетын редактор депутат Р. Б. Гармаев Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшоор һунгагдаба.

Верховно Совет локомотив-вагон заһабарилгын заводой слесарь депутат В. А. Поповые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүнээр һунгаа.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, Госпланай түрүүлэгшэ депутат **В. П. Убеев** Буряадай АССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1988 оной гүрэнэй түсэб тухай, Буряадай АССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1987 оной гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтэ тухай элидхэл хэбэ.

Республикын финансын министр депутат **М. Г. Намсараев** Буряадай АССР-эй 1988 оной Гүрэнэй бюджет тухай, 1986 оной бюджедэй гүйсэдхэл тухай элидхэл хэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ депутат **В. А. Уланов** Буряадай АССР-эй 1988 оной Гүрэнэй түсэб тухай, 1987 оной түсэбэй дүүргэлтэ тухай, Буряадай АССР-эй 1988 оной Гүрэнэй бюджет тухай болон 1986 оной бюджедэй гүйсэдхэл тухай элидхэл хэһэн байгаа.

КПСС-эй Загарайн райкомой нэгэдэхи секретарь депутат **В. Р. Булдаев**, Баргажанай районой Хилганын колхозой түрүүлэгшэ депутат **Б. Б. Ринчинов**, профсоюзуудай Буряадай областной соведэй түрүүлэгшэ депутат **Н. А. Розанов**, арадай депутадуудай Баунтын районо Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ **В. В. Хингелов**, Сэлэнгын районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишон депутат **Н. Р. Очирова**, республикын худалдаа наймаанай министр депутат **Г. К. Скрябиков**, партиин Зэдын райкомой нэгэдэхи секретарь депутат **В. А. Иванов**, республикын гэр байрын-коммунальна ажахын министр депутат **Г. Ф. Соловьев**, «Жилгражданстрой» трестын барилга-хабсаралгын 1-дэхи управлениин штукатур-маляр депутат **Е. А. Ваулина**, хэлхеэ холбооной Буряадай үйлэдбэриин управлениин начальник депутат **Б.-М. Р. Очиров**, арадай депутадуудай Октябрьска районо Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ **Н. П. Быков**, «Бурятгеология» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй генеральна директор депутат **П. Ч. Шобогоров**, республикын элүүрые хамгаалгын министр депутат **В. В. Тармаев** элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаба.

Удаань Буряадай АССР-эй Верховно Совет Буряадай АССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1988 оной гүрэнэй түсэб тухай Хуули, 1987 оной түсэбэй дүүргэлтэ тухай тогтоол, Буряадай АССР-эй 1988 оной Гүрэнэй бюджет тухай Хуули, республикын 1986 оной бюджедэй гүйсэдхэл тухай тоосоогоор тогтоол баталан абаба.

Түүлээрнь Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинуудай бүридэлдэ зарим тэды хубилалтануудые оруулха тухай Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха асуудалнуудаар Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь депутат **А. С. Берещиновэй** хэһэн элидхэлые депутадууд шагнаад, зохихо хуулинуудые, тогтоолнуудые баталан абаа.

Республика дотор хилээмэ болон хилээмэ-бүүлхын зүйлнүүдые барилгын муу шанартай, тэдэнэй ассортиментын хангалтагүй байһан тухай Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Элүүрые хамгаалгын саг үргэлжын комиссиин, СССР-эй Верховно Соведэй депутат А. П. Калашниковай, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат В. В. Красиковай, мүн Кабанскын районой Клюевкэ тосхондо уһанай хоолой сорго татаха талаар һунгашадай үгэһэн захяае хангалтагүй муугаар бэлүүлжэ байһан тухай арадай депутадуудай Бабушкинска городской Соведэй депутат С. А. Сивяковой асуултануудаар Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо депутат **В. К. Агалов**, «Забайкаллес» нэгэдэлэй генеральна директорэй орлогшо нүхэр **В. Б. Цыденов** республикын засагай дээдын зургаанай депутадуудай урда харюу үгэһэн байгаа. Нүхэд Агаловай, Цыденовэй хэһэн мэдээсэлнүүдые хараада абажа, Буряадай АССР-эй Верховно Совет зохихо тогтоолнуудые баталаа.

Энээгээр Буряадай АССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй долоодохи сесси худэлмэрээ дүүргэбэ.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ЗАСЕДАНИ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ээлжээтэ заседани декабриин 18-да Кремль соо болобо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. А. Громыко мэдүүлгэ хэхэдээ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой албанай хэрэгээр Вашингтон ошожо, үнгэрэгһэн уулзалгануудай, США-гай Президент Р. Рейгантэй тэрэнэй хэһэн хөөрэлдөөнүүдэй, дундуур болон дутын зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдые усадхаха тухай совет-американ хэлсээндэ гар табилгын дунгүүдые үндэрөөр сэгнэһэн байгаа.

Уулзалгануудай, хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдээр, хэлсээндэ гар табилгаар сэдьхэлээ ханажа байһанаа СССР-эй Верховно Соведэй Президиум нэгэн һаналтайгаар мэдүүлээ.

Тэндэ болоһон хөөрэлдөөнүүд, Вашингтондо гүрэнэй ажал ябуулагшадтай, конгрессэй хүтэлбэрилэгшэдтэй, худалдаа наймаанай бүлэгүүдэй, эрдэм, соёлой олониитын, мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдэй түлөөлэгшэдтэй тэрэнэй Вашингтондо хэһэн уулзалгануудай, тусхай хэмжээ ябуулгануудай үедэ М. С. Горбачевой хэлэһэн тодо хурса, гүнзэгы этигэл найдалтай үгэнүүд бухы дэлхэйн хүн зоной анхарал татаһан, һонирхол үүсхэһэн юм.

Хөөрэлдөөнүүдэй бухы шатануудта олон тоото айхабтар орёо нарин асуудалнуудые шиидхэхын тула үсэд нэтэрүү хүсэлэл оролдолгонууд хэрэгтэй болоһон байгаа.

Хуули гаргалгын ябуулгануудтай зохилдуулан, энэ хэлсээе эсэслэн баталха тухай асуудал СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй заседанинуудай нэгэн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэхэ байна.

Удаань «Хубиин ажал ябуулга тухай» СССР-эй Хуулиие гүйсэдхэн бэелүүлхэ, кооперативуудые хүгжөөхэ талаар Черкасска областиин арадай депутадуудай Соведүүдэй ябуулжа байһан худэлмэри тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ. Черкасска областной Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ В. Н. Шаповал элидхэл хэбэ. Союзай Соведэй гэр байрын-коммунальна ба городской ажахын талаар комиссиин гэшүүн В. Г. Никончук нютагай ажал хэрэгүүдые шалган шэнжэлнэн СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудай үмэнэһөө мэдээсэл хэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшонор — Украинын ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ В. С. Шевченко, Эстониин ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. Ф. Рюйтель, мүн Ажалай ба социальна асуудалнуудай талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ И. И. Гладкий гэгшэд асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаһан байна.

Үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ, ажалшадай социальна эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые улам гүйсэд дүүрэнээр хангалгада арадай депутадуудай Соведүүдтэй 'мэдэлдэнь байдаг предприятинуудай ба эмхинүүдэй харилсаа холбоое бэхижүүлхэ талаар СССР-эй Үнгэтэ металлургиин министерствын ябуулжа байһан худэлмэри тухай асуудалые СССР-эй Верховно Соведэй Президиум хаража үзөө. СССР-эй үнгэтэ металлургиин министрэй нэгэдэхи орлогшо Л. В. Козловой элидхэл шагнагдаа. Национальностьнуудай Соведэй промышленностиин асуудалые эрхилдэг комиссиин түрүүлэгшэ, Украинын ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Е. В. Качаловский СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай промышленностиин асуудалые эрхилдэг комиссинуудай зүгһөө нэмэлтэ элидхэл хэбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо, Казахай ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ С. М. Мукашев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүд — Кемеровскэ областиин «Гидроуголь» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй «Нагорная» шахтын бригадир Р. Н. Стахеев, ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. И. Мироненко, ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ С. А. Шалаев гэгшэд элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаһан байна.

Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнуудаар тогтоолнууд абтаба, тэдэ хэблэлдэ толилогдохо.

1987 ондо СССР-эй Верховно Соведэй хэһэн ажал ябуулгын дүнгүүд заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ, 1988 ондо СССР-эй Верховно Соведэ бэелүүлэгдэхээр хараалагдаһан гол хэмжээ ябуулгануудай түсэб һайшаагдаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум гүрэнэй ажабайдалай бусад зарим асуудалнуудые мүн лэ хаража үзэбэ.

Нүхэд М. С. Горбачев, В. В. Щербицкий, П. Н. Демичев гэгшэд зүблэхэ зүйлэй асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаһан байгаа.

(ТАСС).

БУРЯАДАЙ АССР-эй ЭКОНОМИЧЕСКА БА СОЦИАЛЬНА ХҮГЖЭЛТЫН 1988 оной ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБ ТУХАЙ, 1987 оной ТҮСЭБЭЙ ДҮҮРГЭЛТЭ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, республикын Госпланай түрүүлэгшэ, депутат нүхэр В. П. УБЕЕВЭЙ элидхэлһээ

...ессиин үзэмжэдэ рес... Министрнүүдэй Со... ...бөһөн Буряадай АССР-...номическа ба социаль... ...лтын гүрэнэй түсэбэй ...хадаа союзна болон ...арадай ажахын түсэ... ...гол хубинь болоно. ..., РСФСР-эй болон Бу... АССР-эй Верховно Со... ...й депутадуудта һунгаг... ...үгэһэн захяануудые, рес... ...и Министрнүүдэй Со... ...ФСФР-эй Госпланай гү... ...захилаар тогтоогдоһон ...үрэ дүнгүүдые хараа... ...ха, экономико хүтэлбэ... ...үндэһөөрнь хубилган ...й талаар КПСС-эй ЦК-...ериин ба июниин (1987 ...нумүүдэй захяа заабаг... ...гай, Гүрэнэй предприяти... ...) тухай СССР-эй Хуу... ...римүүдтэй, арбан хо... ...й түсэбтэ табан жэлэй ...нүүдтай зохилдуулан, ...й проект зохёогдоһон

...ондо арадай ажахые ...лтын гол шэглэлнүүдые ...ан тодорхойлхынгоо ...ээ байгша оной түсэ... ...хараалагдаһан даабари... ...ямараар дүүргэгдэжэ ...тухай тобшохоноор мэ... ...немни зүбшөөгыт.

...бликымнай промыш... ...ь үйлэдбэриие хүгжөө... ...эй бүтээсэ дээшэлүүл... ...ар арбан нэгэн һарын ...үүргэбэ. Үйлэдбэриин ...ь түсэбөөр хараалагда...

...ай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

ТОГТООЛ

...ПУТАТ КЛИМ КИРИЛЛОВИЧ ШОМОЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭЭР ҺУНГАХА ТУХАЙ

...адай Автономито Совет Социалис Республикын Вер... Совет **ингэжэ тогтообо:**

...ат Шомоев Клим Кирилловичые Буряадай АССР-эй ...о Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшээр һунгаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй ...диумэй Түрүүлэгшын орлогшо К. СОЛЯННИКОВА.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. БЕРЕЩИНОВ.

...Удэ, Соведүүдэй байшан.
...оной декабриин 19.

...ай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

ТОГТООЛ

...ДЕПУТАТ АЛЕКСАНДР АЛЕКСЕЕВИЧ БАДИЕВЫЕ ...ДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ...ҮҮЛЭГШЫН УЯЛГАНУУДҺАА СҮЛӨӨЛХЭ ТУХАЙ

...адай Автономито Совет Социалис Республикын Вер... Совет **ингэжэ тогтообо:**

...ордо гараһан дээрэһээнь депутат Бадиев Александр ...ичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президи... Түрүүлэгшын уялгануудһаа сүлөөлхэ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ШОМОЕВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь А. БЕРЕЩИНОВ.

...Удэ, Соведүүдэй байшан.
...оной декабриин 19.

1988 ОНОЙ ТҮСЭБЭЙ ОНСО ИЛГААНУУД

Буряадай АССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1988 оной гүрэнэй түсэб тон шэнэ шэнжэтэйгээр зохёогдожо, ажахы эрхилэлгын шэнэ гол ёнонуудаар хүдэлхын тула шухала экономическа эрхэ байдал байгуулха зорилготой.

Республикымнай олохон предприятинууд, нэгэдэлнүүд ба эмхинүүдтэ ажахын тоосоон, өөһэдөө өөһэдтөө мүнгэ һомололго бүрин хүсэдөөр нөөтэрүүлэгдэжэ, гүрэнэй предприяти (нэгэдэл) тухай Хуули хүсэндөө орохо юм. Тиихэдэ зарим предприятинууд, эмхинүүд ажахы эрхилэлгын мүнөө үедэ хүсэндөө байпан гол ёнонуудай үндэлөөр ажал ябуулгаяа үргэлжэлүүлхэ байна. Тэдээндэ 1988 он шэнэ ёноор хүдэлхэ талаар бэлэдхэлэй жэл болохо ёнотой.

Республикын предприятинуудай, нэгэдэлнүүдэй, эмхинүүдэй, министерствэнүүд болон албан зургаануудай дурадхалнуудай үндэһөөр түсэб зохёогдоо.

Даабарита тоонуудые, гүрэнэй захилнуудые, эрдэм ухаанда үндэһэлһэн экономическа удаан болзорой нормативуудые, лимидүүдые, мүн эд хэрэглэгшэдэй захилнуудые хүтэлбэри болгон, ажахын тоосоондо, өөһэдөө өөһэдтөө мүнгэ һомололгодо сүм оролгын эрхэ байдалда тэдэ бэеэ даагаад түсэбүүдые, хэлсээнүүдые зохёожо, баталха гээшэ 1988 оной түсэбэй гол шухала онсо илгаануудай нэгэниинь мүн болоно.

Республикын промышленностьда хүсэндөө байпан оптово сэнгүүдээр хэлсээнүүдые баталхын, материальна нөөсэнүүдые абахын тула 1995 миллион түхэригэй, тэрэ тоодо республикын Министрнүүдэй Соведэй мэдэлэй промышленностьда 101,7 миллион түхэригэй продукци үйлэдбэрилгдэхэ (худэлмэри хэгдэхэ, хангалга бэелүүлэгдэхэ) байна.

СОЦИАЛЬНА ХҮГЖЭЛТЭ БА АРАД ЗОНОЙ ҺУУДАЛ ҺАЙДАЛЫЕ УЛАМ ҺАЙЖАРУУЛГА

КПСС-эй XXVII съездын шийдхэбэринүүдтэй зохилдуулан, арад зоной һуудал байдалые улам һайжаруулгын асуудалнууд экономическа политикын ба ажахын ажал ябуулгын гол анхаралда табигдана. 2000 он хүрэтэрхи үедэ Алас-Дурнын экономическа районой, Буряадай АССР-эй ба Шэтын областиин үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые үргэлжэ дээрэнь хүгжөөлгын удаан болзорой гүрэнэй программатай тааралдуулан, республика доторнай байрын гэрнүүдые, социально-соёлой болон ажаһуудалай объектнүүдые бариха ехэ программа өөлүүлэгдэхээр хараалагдана.

Түсэбэй проектээр 524,8 мянган дүрбэлжэн метр гэхэ гү, али 1985 оной өнөөхиһөө 164,8 мянган дүрбэлжэн метрээр үлүү ехэ талмайтай байрын гэрнүүд баригдахаар түсэблэгдэнэ. Ара-дай гэгээрэлэй, соёлой болон элүүрые хамгаалгын материально-техническэ үндэһэ һуури саашадань хүгжөөгдэхэ юм. Һургуулида ороодүй хүүгэдэй эмхи зургаануудые барилгада —13,8 миллион, юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудые — 17,6 миллион, клубууд ба соёлой байшангуудые —2,81 миллион, элүүрые хамгаалгын объектнүүдые бодхоолгодо 8,7 миллион түхэриг һомологдохо.

Энэ мүнгэ зөөриие ашаглаха үедэ 1985 онойхиһөө 1310 һуураар үлүү һургуулида ороодүй хүүгэдэй эмхи зургаанууд, 4820 һурагшадай һуураар олон юрэнхы эрдэмэй һургуулинууд, 750 һуураар үлүү клубууд, 140 оро дэбдихэрээр олон больницанууд, 750 хүнөөр олониие хангаха амбулаторно-поликлиникын эмхи зургаанууд баригдажа, ашаглалгада оруулагдаха байна.

Худэлмэришэд болон алба хаагшадай һарын дунда зэргын салин хүлһэн, колхозниггуудай ажалай түлбэри дээшэлүүлэгдээ. Хүн зоной мүнгэн ашаг олзые 4,3 процентээр дээшэлүүлхые түсэбэй проектээр хараалагдана. Энэнь табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудһаа дээшээ юм.

1986—1990 онуудта гол үрэ дүнгүүдээр хараалагдаһанай ёноор 5,9 процент болохо байһан һаа, арадай хэрэглэмжэнэй бараа үйлэдбэрилгын ургалта улам ехэ болохоор (8,5 процентдэ хүргэгдэхөөр) түсэблэгдэнэ. Нооһон бүдүүдые нэхэжэ гаргалга 1522 мянган метртэ хүргэгдэхэ гэхэ гү, али 5 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ, нэхэмэл зүйлнүүд 10,6 процентээр үргэдхэгдэхэ. Оптово яармагуудай дүнгүүдые хараада абажа, хүнгэн промышленностиин эд бараанай ассортимент бүридүүлэгдээ. Хүүгэдэй нэхэмэл хубсаһа хунар 19,4 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ.

Мебель бүтээлгэ — 23,2, саад-огородой зэмсэг хэрэгсэлнүүдые гаргалга 54,5 процентээр ехэдхэгдэхэ юм. Энэнь 1986—2000 онуудта Буряадай АССР-эй арадай хэрэглэмжэнэй бараа үйлэдбэрилгые, хүн зоной һуудал байдал хангалые хүгжөөлгын комплексно программын даабаринуудһаа үлүү ехэ байна. Промышленна болон барилгын эмхинүүд саадай гэрнүүдые барилгаяа 2,4 дахин үргэдхэхэ.

Эрье ба хилэ шадарай худалдаа наймаанай үндэһөөр эд бараагаар хангалга үргэдхэгдэхөөр хараалагдана. 19.5 мянган кубометр хюроодэмэл материал болон 2,6 миллион түхэригэй шэлбэһэтэ модо Япондо эльгээхэ. Буряадай АССР-эй худалдаа наймаанай министерство, Буркоопсоюз 800 кубометр хюроодэмэл материал, 855 тонно цемент, 15 мянган эбхэгдэдэг оро, 10 мянган «Агидель» гэжэ электробритвэ, «Бодрость» гэжэ электромассажер болон бусад зүйлнүүд Хитадай Арадай Республика эльгээгдэхэ юм. Дүн хамта 748 мянган түхэригэй эд бараан худалдагдаха.

1988 ондо хүн зониие түлөөһэтэйгөөр хангалгын хэмжээн 135 миллион түхэригтэ гэхэ гү, али 20,4 процентдэ хүргэгдэхэ байна. 1987 ондо хүн бүхэнэй хүртэсэдэ түсэбэй ёноор 108 түхэригэй орондо 127 түхэригэй хангалга (РСФСР-тэ дунда зэргээр 171 түхэриг) үзүүлэгдэхэ юм. Худөө нютагта ажаһуудай хүнүүдэй һуудал байдалые хангалгын хэмжээн нилээд һайжаруулагдахаар хараалагдана. Республикын Госагропромдо колхозниггуудай һуудал байдалые хангаха түсэб түрүүшынхээ табигдаба. Тиихэдэ байрын гэрнүүдые заһабарилха, бариха талаар материалнуудай бухы үнэ сэн оруулагдана.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой үндэһөөр совхозууд болон худөө ажахын эмхинүүдэй үтэгжүүлгэнүүдые үрэһэ хүрэнгэ, тарилгын материалнуудые, мал болон тэжээл хүн зондо худалдалгада оруулагдана.

Хүн зониие хангаха талаар РСФСР-эй дунда зэргын үрэ дүнгүүдһээ Буряадай АССР гэгдэжэ ябана. Хурамхаанай болон Яруунын районуудта хүн бүхэндэ 16—17 түхэригэй хангалгын үзүүлэгдэдэг һаань, Хорин ба Тарбагатайн районуудта 29—33 түхэригтэ хүргэгдэнхэй. Хүн зоной һуудал байдалай эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые хангахын тула республика доторнай 52 кооператив байгуулагдаад, 400 хүн худэлжэ байна. Энэмнай тон бага.

1988 ондо рознично эд бараанай эрьесын хэмжээн 1 миллиард 354 миллион түхэригтэ хүргэгдэхөөр хараалагдана гэхэ гү, али архи худалдалгые 26,3 процентээр хороохотоё хамта, энэ жэлэй түсэбэй дүүргэлтэһээ 9 процентээр дээшэлүүлхээр хараалагдана. Модо, барилгын ба бусад материалнуудые худалдалга ехэдхэгдээ. Нютагай барилгын материалнууд — хирпиисэ, избёосхо, рудата бэшэ материалнууд худалдаа наймаанһаа ороһон мэдүүлгэнүүдтэй тааралдуулан хубаарилагдаха ёнотой.

1987 оной июлиин 1-һээ хойшо республикымнай худалдаа наймаан ажахы эрхилэлгын, өөһэдөө өөһэдтөө мүнгэ һомололгын шэнэ эрхэ байдалда оробо. Арад зоной эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые эдеэ хоолой зүйлнүүдээр, эд бараагаар нэмэжэ хангаха хэрэгтэ Буркоопсоюз онсо үүргэ дүүргэнэ гэжэ тэмдэглэлтэй.

МАТЕРИАЛЬНА ҮЙЛЭДБЭРИИН ҺАЛБАРИНУУДАЙ ТЕХНИЧЕСКЭ ХЭМЖЭЭЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛГЭ, ХҮГЖӨӨЛГЭ

Эрдэм ухаанай түйлалтануудые, технологинуудые нэбтэрүүлхэ даабаринуудые бэелүүлхэр союзна болон республиканска министерствэнүүд нэгэдэлнүүдэй, предприятинуудай ба эмхинүүдэй түсэбүүд соо хараалагдана. Эдэниие бэелүүлгэ үйлэдбэриин техническэ хэмжээе дээшэлүүлхэ арга олгохо юм. Зарим предприятинуудай түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые эрид шэнэлхээр түсэблэгдэнэ. Республикын Министрнүүдэй Соведэй мэдэлэй промышленностьда хуушаһан 190 түхеэрэлгын орондо бүтээсэ ехэтэй шэнэ түхеэрэлгэнүүд тодхогдохо.

Эрдэм-техникын хэмжээ ябуулганууудые нэбтэрүүлһэнэй ашаар промышленна продукциин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулгаһаа 303 мянган түхэригэй алмалта арьбалалта хэгдэхэ юм. Материальна ба түлишын-элшэ хүсэнэй нөөсэнүүдэй алмалта 76,2 мянган түхэригтэ хүргэгдэхэ.

Нютагай промышленностиин министерствэдэ гүрэнэй захилаар 3380 мянган түхэригэй нэхэмэл, 3100 мянган түхэригэй өёмол зүйлнүүд, 200 мянган паар дарамал һэеы гутал, 50 мянган паар арһан гутал, 800 мянган түхэригэй мебель, 1000 кубометр хюроодэмэл материалнууд үйлэдбэрилгдэхөөр түсэблэгдэнэ.

Түлишын промышленностиин министерствэдэ гүрэнэй захилаар 30 мянган тонно нүүрһэн малтагдаха, 255 мянган кубометр барилгын модон, гаргагдаха юм. «Бурятстройматериалы» нэгэдэлдэ 123 миллион хирпиисэ гаргагдахаар тодорхойлогдоо.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

БУРЯАДАЙ АССР-эй ЭКОНОМИЧЕСКА БОЛОН СОЦИАЛЬНА ХҮГЖЭЛТЫН 1988 оной ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБ ТУХАЙ, 1987 оной ТҮСЭБЭЙ ДҮҮРГЭЛТЭ ТУХАЙ

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Байгша табан жэлдэ барилгын индустри болон барилгын материалнуудай промышленностиие хүргөөлгэдэ 300 миллион шахуу түхэриг капитальна һомололто ашаглан хэрэглэгдэхэ. Энэнь арбан нэгэдэхи табан жэлэйхиһээ 2,4 дахин ехэ. Тиигэжэ ханын материалнуудые үйлэдбэрилхэ хэмжээн 1,5 дахин, хабсаргадамал түмэр бетон үйлэдбэрилгэ хоёр дахин, индустриальна аргаар гэр барилга 3 дахин ехэ болохо. Теэд энэ асуудал мүнөө болотор удаанаар шиидхэгдэнэ. Жэшээлбэл, хариин оронһоо асарагдаһан түхеэрэлгээр бетон блогуудые үйлэдбэрилхэ заводой, Гусиноозерскын ханын материалнуудай, мүн түмэр бетон зүйлнүүдэй заводуудай барилгые Главбурятстрой унжагайруулна.

Илангаяа хөлөн районуудта Бурятскагропромстройн хүсэнүүдые ашаглан хэрэглэхэ ба үйлэдбэриин баазые бэхижүүлхэ талаар горитой гээгдэлэй тохёолдоһон дээрэһээ хүдөө нютагуудтахи барилга һаатана.

«Бурятстройматериалы» нэгэдэл (нүхэр Леминов) Татаруровай болон Улаан-Удын заводуудай техническэ байдалые һайжаруулнагүй. Тиигэжэ хирпиисэ үйлэдбэрилгэ дээшэлхэһээ байха, харин доошолжо эхилээ. Барилганууд избёосхоор хангалтагүйгөөр хангагдана.

«Материал алмаха» зарилгатой программа бэелүүлһэнэй ашаар үнгэрһэн нэгэ жэл 9 һара соо түсэбэй ёһоор 19,5 мянган тоннын орондо 16,1 мянган тонно цемент, 10,9 мянган тоннын орондо 8,1 мянган тонно түмэр, 852 мянган кубометрэй орондо 948 мянган кубометр модон, ба модоной продукци алмагдаһан байна.

Арадай ажахыда модоной үлөедэһэ ехээр хэрэглэхэ, «Ой модо болон модоной продукци» гэһэн нөөсэнүүдые алмаха программын үндэһэ һуури дээрэ технологическа түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлхэ талаар хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлгые хараада абажа, 1988 ондо Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советтэ 455 мянган кубометр модо отолхо лимит тодорхойлогдоо. Энэнь 1987 онойхиһоо 72 мянган кубометрээр бага. Тэрээнһээ гадна 15,4 мянган тонно цемент, 7,9 мянган тонно түлишэ, һоһодолгын материалнууд, 60 миллион киловатт-час электрын эльшэ хүсэн, 95,6 мянган Гкал дулаа, 28,6 мянган тонно условно түлишэ алмагдахаар хараалагдаа.

Материально-техническэ нөөсэнүүдые алмаха даабаринууд хараада абтан, тэдэнэй лимидүүд хубаарилагдаһан байна. Тэдэнь капитальна барилгын хэрэглэмжэнүүдые гүйсэд хангаха байна.

Зайн галай станцинуудай, дулаанай, зайн галай сетьнүүдэй хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдэй найдамтай байлгые дээшэлүүлхэ, гэр байрануудые бэлэн болгохо талаар хараалагдаһан хэмжээнүүд 1987—1988 онуудай үбэлдэ бэлдэхэ үедэ дүүргэгдээ. «Бурятэнергын» РЭУ-гэй электростанцинууд нүүрһэ ба мазут абаха жасаар хангагдаа. Намар-үбэлэй хугасаада Гусиноозерско ГРЭС-ые болон Улаан-Удын ТЭЦ-ые хангаха түлишэ нөөсэлэгдөө.

Ороохо үйлэдбэрилгые 2 процент, овощ — 4,1, мяха — 1,3, һү — 6,6, үндэгэ—7,5, ноохо — 1,1 процент дээшэлүүлхэ гээд агропромышленна комплексын талаар хараалагдана. Эршэмтэй технологёор таригдаха ороохото ургамалнуудай талмай 10 мянган гектараар ургэдхэгдэхэ. Энэнь 30 мянга шахуу тонно ороохо нэмэжэ абаха арга олгохо. Энэ технологёор таригдаха бусад ургамалнуудай талмайнууд баһал ургэдхэгдэхэ. Уһалагдадаг газар дээрэ хүдөө ажахын ургамалнуудые тарижа ургуулха талмай 1,7 мянган гектараар ургэдхэгдэхэ гэхэ гү, али энэнь 1987 оной түсэбһөө 10,1 процентээр ехэ болохо. Һү болон гахайн мяха үйлэдбэрилхэ поточно-цеховэ түрүү арга нэбтэрүүлхэ хүдэлмэри мал ажалда нэбтэрүүлэгдэхэ.

Ороохото ургамалнуудые худалдажа абаха түсэб 50 мянган тонноор, ноохо — 2600 тонноор, тэрэ тоодо нарин ба нарибтар ноохо 2550 тонноор (сэбэр утаһан) дүүргэгдэхээр хараалагдана. 73 мянган тонно шэгнүүртэй мал ба шубууд, 152 мянган тонно һү, 190 миллион хэһэг үндэгэн худалдан абтахаар тодорхойлогдоо.

2,9 мянган тонно мяха, 12,4 мянган тонно хартаабха, 4,7 мянган тонно овощ, 1 мянган тонно үбһэ ниитэ союзна болон республиканска жасануудта оруулха даабари гүрэнэй захилаар республикада үгтөө. Тэрээнһээ гадна, 8 мянган тонно витаминтай ногооной гурил худалдан абаха, 2,3 мянган тонно хартаабха болон 1,9 мянган тонно овощ промышленна аргаар буйлуулгада эльгээгдэхэ эзргэтэй.

Промышленна предприятинуудай хамһабариин ажахынуудта болон эрхэтэдэй хубиин ажахынуудта үйлэдбэрилэгдэхэ хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ түсэбэй проект соо харуулагданхай. 1853 тонно амидын шэгнүүртэй мал ба шубуу худалдаха гээд хараалагдана. Энэнь 1987 оной түсэбһөө 184 тонноор ехэ. 2389 тонно һүн худалдагдаха гэхэ гү, али энэнь 300 тонноор ехэ.

Хүн зоной хубиин хамһабариин ажахынуудта 20 мянган поршоонхо, 520 мянган толгой шубуунай дальбараа худалдагдаха. Хүн зондо 4 мянган тугал, 8 мянган хурьга худалдаха даабари гүрэнэй захилда түрүүшынхээ оруулагдаа.

Саадай участогуудай тоо 5 мянгаар олошорхо.

Республикын Госагропромой болбосоруулгын предприятинууд 1 категориин 36,4 мянган тонно мяха болон субпродуктнуудые, 12 мянган тонно колбасагай зүйлнүүдые, 2,9 мянган тонно малай тоһо үйлэдбэрилхэ түсэбтэй. 1987 оной түсэбтэ даабариһаа 8,6 процентээр ехэ сагаан эдеэ, 4,5 процентээр ехэ бүхы янзын консервэнүүд, 2 процентээр ехэ кондитерска зүйлнүүд, 7,2 процентээр ехэ һэрюун ундан үйлэдбэрилэгдэхэ байна.

1987 оной түсэбтэй сасуулхада, архиин зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ 74 мянган даалаар хороогдохо. Энэнь 10,2 процент болоно.

Капитальна барилгын түсэбүүдые зохёоходо, капитальна һомололтонуудые бодомжотойгоор хэрэглэлгые хангаха гол зорилго табигдаһан байгаа. Табан жэлэй түсэб соо баталагдаһан тоо, баримтануудай болон даабаринуудай үндэһэ һүүри дээрэ капитальна барилгын түсэб хараалагдаа. «2000 он болотор хугасаада Алас-Дурнын экономическа районой, Буряадай АССР-эй болон Шэтын областиин үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые комплексноор хүргөөхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй болон РСФСР-эй Министрнүүдэй Советэй энэл асуудалаар абаһан тогтоолнуудаар хараалагдаһан даабаринууд хараада абтаһан байгаа.

Урьһаламжын ашаг үрые дээшэлүүлхэ, үгтэдэг болзорые бага болгохо, подрядна эмхи зургаануудай материально-техническэ арга боломжонууд болон хүсэнүүдтэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин хэмжээе тааруулан тэнсүүрилхэ, барилганууде хараалагдаһан болзор соонь бариха хэмжээнүүд хараалагдана.

Ажахы эрхилэлгын шэнэ онол аргануудые нэбтэрүүлхэ ба барилгын үйлэдбэриие хүтэлбэрилгые нарижуулха хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдэхэ.

Республика дотор 1988 оной капитальна һомололтонуудай хэмжээн 928,17 миллион түхэригөөр тодорхойлогдоо. Энэнь 1987 оной түсэбөор хараалагдаһанһаа 81,77 миллион түхэригөөр гэхэ гү, али 7 процентээр ехэ болоно. Үйлэдбэриин хэрэглэмжын объектнүүдые барилгада 678,6 миллион түхэриг зорюулагдахаар түсэблэгдэнэ. Энэнь үнгэрһэн жэлэйхиһээ 62,91 миллион түхэригөөр ехэ. Байгал-Амарай түмэр замай барилгада 276 миллион түхэриг зорюулагдаха. 102 километр утатай Уоян—Таксимо гэһэн участок, 21 километр станционно замууд саг үргэлжын ашаглалгада оруулагдаха.

2-дохи ТЭЦ-эй уһа халаадаг котел, жэлдэ 1,5 миллион тонно нүүрһэ олзоборилхэ түсэтэй Түгнын шулуун нүүрһэнэй уурхай, Улаан-Удэ хотодо 48 миллион хэһэг условно хирпиисэ үйлэдбэрилхэ хүсэтэй бетон блогуудай завод, Гусиноозерскын хилээмэнэй завод, Яруунын загаһанай ажахы болон бусад объектнүүд ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдана.

Худэлжэ байгаа предприятинуудай техникэ һэльбэн шэнэлэлгэдэ ба шэнэдхэн заһалгада 106,46 миллион түхэриг капитальна һомололто хэгдэхэ. Энэнь 1987 оной түсэбэй 101 процент болоно.

Дээрэ тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, гэр байра болон социально-соёлой һалбариин бусад объектнүүдые бариха ехэ программа бэелүүлэгдэхэ. Социально-соёлой хэмжээ ябуулгануудай болон гэр байра барилгын жасын мүнгэ зөөри 45,21 миллион түхэриг болохо. 1987 оной түсэбэй ёһоор 31,76 миллион түхэриг байгаа.

Барилгын үйлэдбэриие саашадань нарижуулха зорилгоор 110 мянган дүрбэлжэн метр гэр байра бариха хүсэтэй комбинадай болон 160 мянган дүрбэлжэн метр гэр байра бариха хүсэтэй гэр байра барилгын шэнэ комбинадай үндэһэ һуури дээрэ Главбурятстройн проектно-барилгын «Бурятгражданстрой» гэжэ нэгэдэл байгуулагданхай. Тэрэ 270 мянган дүрбэлжэн метр гэр байра бариха хүсэтэй. Барилга-хабсаралгын худэлмэриин проект зохёохо ба бэелүүлхэ уялганууд тэрээндэ даалгагданхай.

РСФСР-эй Госпланай тодорхойлһон даабарита тоонуудай, мүн республикын министерствэнүүд болон албан зургааануудай оруулһан дурадхалнуудай үндэһэ һуури дээрэ нютагай Советүүдэй мүнгэ зөөреэр хэгдэхэ 1988 оной капитальна барилгын түсэбэй проект хараалагдаа юм.

Бүхы зүйлэй һомололгонуудһаа капитальна барилгада 71,26 миллион түхэриг зорюулагдаха. Энэнь 1986 онойхиһоо 23,6 процентээр ехэ. Хэрэндэ аэродром, Хурамхаан тосхондо банно-прачечна комбинат, Хяагтын эзэлгэ-нэхэлгын фабрикын котельнэ үйлэдбэриин хэрэглэмжын объектнүүдэй дундаһаа ашаглалгада оруулагдахаар түсэблэгдэнэ. Полиграфическа промышленностиин хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдые худалдажа абтахаар хараалагдана.

Гэр байра барилгада 30,58 миллион түхэриг зорюулагдаха. Энэнь мүнөө жэлэй түсэбөор хараалагдаһанһаа 14 процентээр ехэ. Министерствэнүүд болон албан зургааануудай хабаадаха хубиин хоёр дахин (12,34 миллион түхэриг) ехэ болоходо, капитальна һомололтонуудые дээшэлүүлхэ арга олдоо. 1987 оной түсэбөор хараалагдаһанһаа оёһэдын капитальна һомололтонууд 1,28 миллион түхэриг бага болохо, 72,14 мянган дүрбэлжэн метр гэр байра ашаглалгада оруулагдаха. Энэнь байгша оной түсэбэй 102,7 процент болоно. Гэр байра барилгын кооперативуудай мүнгэ зөөреэр 5,44 мянган дүрбэлжэн метр гэр байра ашаглалгада оруулагдаха.

Коммунальна барилгада 17,36 миллион түхэриг хубаарилагдаха. Улаан-Удэдэ гостиница, уһаар хангалгын объектнүүдые, Сэлэнгын эүүн бэодэ коллектортэй канализациин сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд гэхэ мэтэ томо барилганууде ашаглалгада орохын тула 41,9 процентээр ехэ мүнгэ зөөри һомологдоо. Сэлэнгэ мүрэн дээгүүрхи хүүргын барилга үргэлжэлүүлэгдэхэ.

Арадай гэгээрэлдэ 11,49 миллион түхэриг капитальна һомололтонууд зорюулагдаха. Энэнь мүнөө жэлэй түсэбөор хараалагдаһанһаа хоёр дахин шахуу ехэ. Тиигэбэшье иимэ эршэ үшөөл хангалтагүй. Һургуулинуудые бариха худэлмэриин багаар хэгдэһэнһээ, проектно-сметнэ документациин үгы байһанһаа боложо, 2520 һууритай һургуулинууд ашаглалгада оруулагдаха.

Элүүрые хамгаалгада 4,35 миллион түхэриг зорюулагдаха. Кабанск ба Хэжэнгэ тосхонуудта поликлиникэнүүд, Улаан-Удэ хотодо хүүгэдэй хоёрдохи больницада 60 оро табиха эзлалаа баригдаха. Улаан-Удэ хотодо уушханай ханяада арганха диспансер болон Мухар-Шэбэртэ түбэй районно больница баригдажа эхилхэ. Коммунис субботникуудта ажаллажа олдоһон мүнгэ зөөреэр Нарһатада 30 оротой акушорско-гинекологическа корпус ашаглагдаха.

«Соёлой» һалбариин талаар Хори тосхондо районно библиотекэ баригдаха. Госбанкын үрьһаламжа мүнгөөр Мухар-Шэбэр тосхондо кинотеатрай барилга үргэлжэлүүлэгдэхэ.

«XII табан жэлдэ социально-соёлой һалбариин материально-техническэ үндэһэ һуури хүргөөхэ талаар даабаринуудай дүүргэлтэ хангаха хэмжээнүүд тухай» тогтоол республикын Министрнүүдэй Совет байгша оной ноябрь һарада баталан абаа нэн. Тэрэниие бэелүүлбэл, табан жэлэй даабаринуудые дүүргэхэ арга олгохо байна

Хатуу хушалтатай 98 километр автомобилиин харгы ашаглалгада оруулагдаха. Бүхы хүн зоной 79 процентнь телевизор харадаг болохо.

дүүдэй гүйсэдкомуудай дурадхалнууд хараада абтаа. Энэнь бүхы янзын нөөсэнүүдые хэрэглэгдэтэй болон хүн зоной һуудал байдалые һайжаруулгатай холбоотой асуудалнуудые бүри зүбөөр шиидхэлгэдэ туһа нэмэри болоо.

Түгнын шулуун нүүрһэнэй уурхай, Черемшанай кварцидай уурхай, Гусиноозерско ГРЭС гэхэ мэтэ томо промышленна болон бусад предприятинүүдэй барилга үргэлжэлүүлэгдэхэ. Хойто-Байгалай болон Баунтын районуудта БАМ-ые ажахын талаар ашаглан хэрэглэхэ худэлмэриин хэмжээн дээшэлнэ. Баунтда Молодежно ашагта малтамал шанаржуулгын комбинат. бариха талаар бэлэдхэлэй худэлмэри эхилхэ.

Ажахын бүхы һалбаринуудые хүргөөхэ зорилготой комплексно программануудаар хараалагдаһан хэмжээ ябуулганууд саашадаа бэелүүлэгдэхэ.

Байгал нуурай оршондохи байгаалиин байдалые һайжаруулха талаар үргэн ехэ хэмжээ ябуулганууде хараалһан КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Советэй тогтоолтой республикын Верховно Советэй депутадууд танилсанхай. Энэ талаар түсэбүүдые зохёоходо, тус документын эрилтэнүүд хараада абтаа һэн. Байгша онойхитой сасуулхада, бузарлагдаһан уһа гол мүрэн руу хаялгын хэмжээе 42 процент бага болгохо, агаарай дайдада хаягдадаг хорото бодосуудые бага болгохо гээд хараалагдана.

1987 ондо байгаали хамгаалха хэмжээ ябуулганууде бэелүүлгдэ 16,3 миллион тухэриг капитальна һомололто зорюулагдаһан байгаа һаа, 1988 ондо 27 миллион түхэриг зорюулагдаха.

Гэбэшье, тус тогтоолые дүүргэхын тула шухала хэмжээнүүдые зарим предприятинуудай абанагүй. Жэшээлбэл, хэрэглэгдэһэн уһа дахин хэрэглэх түхеэрэлгэнүүдые барилгын түрүүшын шатые түгэсхэхын тулада СССР-эй Минлесбумпромой 8 миллион түхэриг Сэлэнгын ЦКК-да һомолхо ёнотой аргаараа оройдоол 5,3 миллион түхэриг һомолхо болоно. Сэлэнгын ЦКК-гай болон Главбурятстройн хүтэлбэрилэгшэд тоолоор хараалагдаһан даабаринуудые дүүргэлгые хангаха эзэргэтэй.

Авиационно заводто найтиин холисотой урадхал үйлэдэлгэ түхеэрэлгэнүүдые Улаан-Удын эүүн бэедэ сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд, Янгиканд ба Ангоя станцинуудай дэрэ биологическа аргаар сэбэрлэхэ түхеэрэлгэнүүд ашаглалгада оруулагдахаар түсэблэгдэнэ.

Табан жэлэй түсэбөор хараалагдаһан хэмжээгээр ойн модо ургуулха шухала хүдэлмэри тодорхойлогдоно. Жэшээлбэл, Буряадай АССР-ий Минлесхозой предприятинуудай 17 мянган гектар талмайнууд тэрэ тоодо Байгал нуурай оршондо 15,5 мянган гектар талмай дээрэ, республикын «Бурятмежколхозлос» нэгэдэл 3,7 мянган гектар, «Забайкаллес» нэгэдэл 11,5 мянган гектар талмай дээрэ модо һуургаа байна.

ҺУНГАГШАДАЙ ЗАХЯАНУУДАЙ ДҮҮРГЭЛТЭ ТУХАЙ

Һунгагшадһаа 134 захяа ороһон байгаа. Тэдэнэй 43-ниинь, тэрэ тоодо 1987 ондо 23-ниинь дүүргэгдээ. 1988 ондо 41 объект баригдаха, 21-ниинь ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдана.

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй депутадуудта һунгагшадай үгэнэн захяануудаар 38 объект, тэрэ тоодо социально-соёлой һалбариин 25 объект баригдана.

Гэбэшье эндэ дутуу дундануд бии. Зарим гүйсэдхэгшэд барилга хэхэ болзорые хойшонь болгонхой. 1985—1988 онуудта бэелүүлэгдэхээр хараалагдаһан захяануудай 23-ниинь 1988 оной түсэбтэ оруулагдаагүй. Хүсөөтын хүүгэдэй саад, Жэмһэгэй һургуули (Госагропром), Хэрэндэ хилээмэнэй завод (Буркоопсоюз), Гусиноозерскдо 3-дахи СПТУ (Бурятэнерго) болон бусад барилганууд тэдэнэй тоодо орохо. Харин тиихэдэ Нюки тосхондо хүүгэдэй саад болон худэгэй клуб (НИИСХ), Корсакиновада һуургуули, Баргажинскэй районой Хилганада хүүгэдэй комбинат барилгые Госагропром XII табан жэлэй һуулгаһан дүүргэхээр хараална.

43 захяа, тэрэ тоодо Республикын Агропромой 19 захяа болзор соогоо дүүргэгдээгүй. Министерствэнүүд болон албан зургааануд һунгагшадай захяануудые дүүргэхэ талаар нэмэлтэ арга боломжонуудые бэдэрхэ эзргэтэй.

БУРЯАДАЙ АССР-эй 1988 оной ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕТ БА 1986 оной ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕДЭЙ ГҮЙСЭДХЭЛ ТУХАЙ

Республикын финансын министр, депутат нүхэр М. Г. НАМСАРАЕВАЙ элидхэлһээ

Нүхэд депутадууд!

— Хүн түрэлтэнэй түүхэдэ шэнэ хуудаһа нээнэн Агуухэ Октябриин 70 жэлэй ойн жэлдэ энэ сессимнай үнгэржэ байна,—гэжэ элидхэлэйнгээ эхиндэ М. Г. Намсараев тэмдэглэбэ.

Хубилган шэнэдхэлгэ шэнэ шатада гаража байна. Ушар тиимэһээ финансово-урьһаламжын системэ нарижуулха, худэлмэриингөө онол аргануудые хубилгаха эрилтэ мүнөө дээрээ эгсээр табигдаад байна гээшэ. Ороной социально-экономическа хүргэлтые хурдадхаха, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ Гүрэнэй бюджет шухала үүргэ дүүргэдэг.

1987 ондо ашаг олзо оруулха түсэб республика доторнай урагшатайгаар бэелүүлэгдэжэ байнхай. Байгша оной юһэн һарын туршада үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, бүхы зүйлэй ашаг олзо 26,6 процентээр нэмээ. Энэ хугасаа соо 13 миллион түхэриг мүнгэн түсэбһөө гадуур союзна, республиканска болон нютагай бюджедтэ оруулагдаа.

Бүхы баялигууд ашагтайгаар хэрэглагдэдэг боложо, продукциин өөрын үнэ сэн доошолоо. Үлүү гаргашанууде хорооһоной, материал түлишэ ба электрын эльшэ хүсэ алмаһанай ашаар 2 миллион түхэриг нэмэлтэ олзо оруулагдаа. Бюджедтэ олзо оруулха түсэб 103,8 процент дүүргэгдээ.

Гэхэтэй хамта манай республикада шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон байнаар. Финансова системые, хүтэлбэрилгын системые, эдийн засагые, нарижуулха, хүдэлмэриингөө онол арганууде хубилгаха эрилтэ мүнөө дээрээ эгсээр табигдаад байна гээшэ. Ороной социально-экономическа хүргэлтые хурдадхаха, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ Гүрэнэй бюджет шухала үүргэ дүүргэдэг.

1987 ондо ашаг олзо оруулха түсэб республика доторнай урагшатайгаар бэелүүлэгдэжэ байнхай. Байгша оной юһэн һарын туршада үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, бүхы зүйлэй ашаг олзо 26,6 процентээр нэмээ. Энэ хугасаа соо 13 миллион түхэриг мүнгэн түсэбһөө гадуур союзна, республиканска болон нютагай бюджедтэ оруулагдаа.

Бүхы баялигууд ашагтайгаар хэрэглагдэдэг боложо, продукциин өөрын үнэ сэн доошолоо. Үлүү гаргашанууде хорооһоной, материал түлишэ ба электрын эльшэ хүсэ алмаһанай ашаар 2 миллион түхэриг нэмэлтэ олзо оруулагдаа. Бюджедтэ олзо оруулха түсэб 103,8 процент дүүргэгдээ.

Гэхэтэй хамта манай республикада шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон байнаар. Финансова системые, хүтэлбэрилгын системые, эдийн засагые, нарижуулха, хүдэлмэриингөө онол арганууде хубилгаха эрилтэ мүнөө дээрээ эгсээр табигдаад байна гээшэ. Ороной социально-экономическа хүргэлтые хурдадхаха, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ Гүрэнэй бюджет шухала үүргэ дүүргэдэг.

Республикын бюджедэй проект оршо, гаршынгаа талаар бүхыдөө 332,2 миллион түхэриг гэхэ гү, али Буряадай АССР-эй Верховно Советэй баталаһан 1987 оной бюджедтэй сасуулбал, 17,2 процентээр ехэ байха юм.

Предприятинуудай финансын нөөсэнүүдэй бии болгогдохо олзо доходой үүргэ улам дээшэлнэ. Республикын Министрнүүдэй Советэй мэдэлэй ажахынуудай бүхы зүйлэй ашаг олзо 1988 ондо 19,5 миллион түхэриг болохоор түсэблэгдэнэ гэхэ гү, али 1987 онтой сасуулбал, 13,2 процентээр үргаха байна. Тэрэ мүнгэнэй хахадһаа үлүүнь ажалша коллективуудэй социальна эрилтэнүүдые хангаха хэрэгтэ зорюулагдаха юм.

Республикын арадай ажахын шэнэ эрхэ байдалда хүдэлжэ эхилхэтэй хамта олзо доходынь дээшэлжэ, социально-экономическа хүргэлтэдэ хэрэгтэй мүнгэн зөөри бии болохо байна. Предприятинууд болон нэгэдэлнүүдэй ажахын тоосооной ба өөһэдөө өөрыгөө мүнгөөр хангаха ёһо гуримда орохотойнь, тиигэжэ ажал ябуулгын үргэдхэгдэхэ байнгаань дашарамдуулан, мүнгэ һомололгодо зарим тэды хубилалтануудые болоохоор хараалагдана.

Бүхыдөө суглуулагдаха эрьесын олзо налогой доошолхо ябадал 1988 оной гүрэнэй бюджедэй үшөө нэгэ онсо илгаань болохо юм. Архи худалдалгын хэмжээн үшөө хороогдохоор түсэблэгдэнэ. Республикын гүрэнэй бюджедтэ тэрэнэй удельна эзэгнүүри ороодоо 55,7 процентдэ хүрэхөөр хараалагдаба. Гэхэтэй хамта арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараан ехээр худалдагдаха байна бшуу.

Хүн зоной бюджедтэ оруулха түлбэриин хэмжээн бодото дээрээ хубилхагүй. Тэдэнэй салин хүлһэнэй дээшэлһые хараада абабал, тэрэнь 156 миллион түхэригтэ хүрэхэ.

Ажахы эрхилэлгын шэнэ эрхэ байдалда бюджедһээ мүнгэ бусаалтагүйгөөр үгэхэ гурим һайжаруулха, банкһаа мүнгэ урьһалалгын хэмжээн ургаха юм. 1988 оной эсэстэ урьһаламжын хэмжээн 1,4 миллиард түхэригтэ хүрэхөөр хараалагдана.

Республикын 1988 оной бюджедһээ социальна зорилгонуудые шиидхэлгэдэ ехэ мүнгэн гаргашалагдаха.

Промышленность саашадань хүргөөлгэдэ 20,8 миллион түхэриг гаргашалагдаха байна. Зарим предприятинууд экономическа урмашуулгын арга боломжонуудые хэрэглэн, продукциингаа ассортимент үргэдхэхэ, ашаг олзоёо бюджедтэ оруулха түлбэриеэ дээшэлүүлхэ арга олодог байна. Улаан-Удын нарин сэмбын комбинат (директорынь К. П. Альцман) үйлэдбэриин ба финансын талаар бүхы түсэбүүдые дүүргээ. Түсэбһөө гадуур абтаһан 5 миллион түхэриг ашаг олзоһоо экономическа урмашуулгын фондо нэмэлтэ болгон 368 мянган түхэриг, үйлэдбэриеэ үргэдхэхэ хэрэгтэ 1 миллион түхэриг һомологдоо.

Гэбэшье ажахы хүтэлбэрилгын шэнэ гуримай булюу байдалые республикын промышленна предприятинууд муугаар хэрэглэнэ. Материальна, ажалай ба финансын нөөсэнүүдые муугаар хэрэглэһэнһээ боложо, олонхи предприятинууд мүнгэ зөөреэр дутадана. Жэшээлхэдэ, «Бурятстройматериалы» нэгэдэлэй, Бурятавтодорой, гэр байрын-коммунальна ажахын министерствын предприятинуудта ашаг үрэгүй, хоёһон гаргашанууды байгша оной юһэн һарын туршада 392 мянган түхэригтэ хүрөө.

Хуушан оньһон түхеэрэлгэнүүдые шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр һэлгэхэ, предприятиеа 2—3 халаанда хүдэлдэг болгохо, тиигэжэ үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ арга боломжонууд гүйсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй гэжэ онсолхо хэрэгтэй.

Агропромышленна комплексые хүргөөлгэдэ 1988 ондо бюджедһээ 15,9 миллион түхэриг мүнгэн һомологдоно. Олзо оршогүй, доход багатай ажахынуудай экономико һайжаруулха зорилготойгоор союзна бюджедһээ нэмэлтэ болгон, 103 миллион түхэриг мүнгэн гаргашалагдахаар хараалагдана.

Госагропромой хүдэлмэрөө хубилган шэнэдхэлгэ унжагайржа байнаар гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Республикын 64 совхоз, 35 колхоз ашаг олзо оруулха түсэбөө дүүргэнэгүй, тиихэдэ 23 совхоз гарзатай зандаа үлэнхэй. Яруунын, Захааминай, Хэжэнгын, Баунтын, Хойто-Байгалай районуудта тиимэ ажахынуудай тоо илангаяа олон.

1988 ондо агропромышленна комплекс 85 миллион түхэриг ашаг олзо оруулха ёһотой. Энэ зорилго һалбаринуудаа ашаг олзотой болгохо талаар бүхы хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй гэжэ бидэниие баадхана.

1988 оной капитальна барилгада 78,3 миллион түхэриг һомологдоно, тэрэ тоодо гүрэнэй бюджедһээ 59,8 миллион түхэриг мүнгэ зөөри гаргашалагдахаар хараалагдана. Капитальна барилгада предприятинуудай өөрыгөө мүнгэ һомололго дээшэлжэ, 18,5 миллион түхэригтэ хүрэхэ байна. Эндэнь гол түлэб үйлэдбэриие шэнэ түхеэрэлгэнүүдээр хангаха хэрэгтэ зорюулагдаха юм.

Энэ асуудал шиидхэлгэдэ мүнөө дээрээ гурим үгы байнаар гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Жэшээлхэдэ, Госагропром аяар 3,2 миллион түхэриг мүнгэ дутуу түлэжэ, капитальна барилгын байдал муудахаан байна. Гэхэтэй хамта барилгын зарим нэгэдэлнүүд, трестнүүд, ПМК-нууд гарза гаргашатайгаар ажаллажа байнаар.

Барилгын болзор һунаахада үлүү мүнгэ зөөри үригдэнэ, түхеэрэлгэнүүд болзорһоо удаан саг соо хоёһоор зогсоогдоно.

Гүрэнэй капитальна барилгада һомологдоһон мүнгые ашаглажа шадаагүй дээрэһээ 14 миллион түхэриг мүнгэн союзна бюджедтэ бусаагдаа.

Гэрнүүдые бариха, худалдаа наймаае, ажаһуудалай хэрэглэмжэ ханганалые хүргөөхэ хэрэгтэ 37 миллион түхэриг гаргашалагдаха гү, али үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 5,5 миллион түхэриг ехээр гаргашалагдаха юм.

Худалдаа наймаанай эмхи зургааануд ажахы эрхилэлгын шэнэ эрхэ байдалда ябуулагдажа, гол түлэб өөрынгөө мүнгөөр үйлэдбэриин ба социальна хүргэлтынгөө эрилтэнүүдые хангаха байна. 1988 ондо Худалдаа наймаанай министерство, Ниитын эдеэ хоолой управлени 4,6 миллион түхэриг мүнгэтэй байха. гэхэ гү, али энэнь байгша жэлэйхиһээ 15 процент дээгүүр болоно.

Худалдаа наймаанай эмхи зургааануудта огородой эдеэ худалдаха хэрэгтэнь туһаламжа болгон, 3,6 миллион түхэриг гүрэнһөө үгтэхэ.

Байгша ондо эд бараа худалдаха түсэбэй дүүргэгдэхэгүй дээрэһээ, үргэн хэрэглэмжын эд бараа гаргадаг предприятинуудтай холбоогоо худалдаа наймаан һайжаруулха ёһотой гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ. Хүн зондо хэрэгтэй бэшэ үргэн хэрэглэмжын эд бараа худалдаа наймаанда гаргаха ябадалые болоулха, тиигэжэ эд хэрэгтэ, мүнгэ зөөри алмагдаха ёһотой. Байгша оной октябриин 1-нэй байдалаар 2,2 миллион түхэриг эд бараан худалдагдажа абтангүй, гологдожо байнаар. Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ ханганалын министерство худэлмэреэ һайжаруулнагүй: байгша оной 9 һарын дүнгүүдэй ёһоор 2,3 миллион түхэриг зөөри, эд бараанай нөөсэ түсэбһөө гадуур суглуулагданхай.

Зүгөөр Нютагай промышленностиин министерство энэ хугасаа соо 2,5 миллион түхэриг зөөри ашаглажа шадаһанайнгаа түлөө түсэбһөө гадуур 530 мянган түхэриг ашаг олзо оруулаа.

Худалдаа наймаанай министерство, Буркоопсоюз, Ажаһуудалай хэрэглэмжэ ханганалдаг министерство коммерческэ, экономическа болон финансын талаар ажал ябуулганууде шэнээр эмхидхэхэ уялгатай.

Партии болон правительствын табиһан экономическа стратеги шиидхэхэдээ арадай гэгээрэл хүргөөхэ, хүн зоной бэеын элүүрые бэхижүүлхэ, соёлой ба оюун бодолойнь эрилтэнүүдые хангаха хэрэгтэй нарижуулха талаар хэмжээ ябуулганууде бэелүүлхэ ёһотойбди. Гэгээрэл ба соёлые, элүүрые хамгаалга ба, спорт хүргөөлгэдэ, социальна ханганалгада 234,7 миллион түхэриг гаргашалагдахаар хараалагдана гэхэ гү, али энэнь 1987 онойхидо орходоо 19,4 процентээр ехэ гээшэ. Энээнэй ашаар, жэшээлхэдэ, юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудай реформо бэелүүлэн, тэдэнэй материально-техническэ баазые һайжаруулха арга олдохо байна.

Элүүрые хамгаалга хүргөөлгэдэ өрэхэ жэлдэ 73,4 миллион түхэриг мүнгэн һомологдоно гэхэ гү, али 1987 онтой сасуулбал, 16,4 процент дээгүүр болоно. Үбшэн хүнүүдтэ үгтэхэ эдеэ хоолдо мүнгэн ехээр гаргашалагдаха, медицинскэ худэлмэрилгэшэдэй салин хүлһэн шата шатаар дээшэлхэ байна.

Гүрэнэй социальна страхованиин талаар хэмжээнүүд совет хүнүүдэй ажабайдалые һайжаруулха хэрэгтэ зорюулагданхай. Республика доторнай энэ хэрэгтэ 232 миллион түхэриг гаргашалагдаха юм. Республикын бюджедһээ үндэр наһатай ба инвалидуудай интернат-байшангуудые хангаха, пенси болон пособи болон бусад хэрэгтэ 1988 ондо 6,8 миллион түхэриг гаргашалагдахаар хараалагдана. Энэнь байгша оной-хиһоо 11,2 процентээр ехэ гээшэ.

Социально-соёлой хэмжээ ябуулганууда гаргашалагдаха мүнгэ зөөри эсэсэй дүнгүүдһээ ехээр дулдыдаха байна.

Экономико үндэһөөрнь хубилган шэнэдхэхэ асуудалые шиидхэлгэдэ арадай депутадуудай нютагай Советүүдтэ

Буряадай АССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Советэй долоодохи сесси

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ТҮСЭБЛЭЛГЫН-БЮДЖЕТНЭ КОМИССИИН ТҮРҮҮЛЭГШЭ ДЕПУТАТ НҮХЭР В. А. УЛАНОВАЙ НЭМЭЛТЭ ЭЛИДХЭЛЬЭЭ

...кын Верховно Со-
...эблэлгын-бюджетнэ
...беринуудай комис-
...ряадай АССР-эй Ми-
...эй Советэй тус сес-
...эн хэлсэлгэдэ та-
...республикын эконо-
...болон социальна хүг-
...1988 оной Гүрэнэй
...он бюджедые бүхы
...анхаралтайгаар ха-
...63.
...ба бюджедэй про-
...совет общественые хүр-
...өөр хүтөөөхые хар-
...КПСС-эй XXVII съез-
...эгэлэлтэй, партийн
...январиин, июниин
...Пленумуудэй шиид-
...дэй тааралдана гэ-
...сси тэмдэглэбэ.
...кын Госпланай бо-
...кын министерствын
...дэлнүүд дотор 1988
...ай ажахые хүгжөөл-
...хэмжээ ябуулганууд
...дорхойгоор найруу-
...ленна болон хүдөө
...предприятинууд, бу-
...сад эмхи зургаанууд ерэхэ жэлдэ нилээд ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри бүтээхэ байна гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ.

Промышленна олон предприятинууд продукци эльгээхэ түсэбөө дүүргэнэгүй, тиимэһээ яла ехээр түлэнэ, экономическа урмашуулгын фонд бага болоно гэжэ Верховно Советэй Промышленностиин талаар саг үргэлжын комиссии тэмдэглэһэн байна.

Үрэнэй шанарай тэмдэгтэй продукци гаргаха түсэб ороодоо 40 процент дүүргэгдэ. Шэнэ автомат оньһон техникэ үйлэдбэридэ муугаар нэбтэрүүлэгдэнэ. Гэхэтэй хамта, хуушан түхеэрэлгэнүүд предприятинуудта үшөөл олон закдаа. Хуряангыгаар хэлбэл, эрдэм-техникын туйлалта үйлэдбэридэ муугаар хэрэглэгдэнэ.

Хэдэн томо предприятинууд, тэрэ тоодо «Электромашина», «Бурятферммаш» заводууд, кондитерска фабрика 2—3 халааанда хүдэлхэ графигһаа ехээр хойнотожо ябанхай.

Үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлэн, бүхы эйлэй элшэ хүсые алмаха талаар нюөсэ арга боломжонуудые олохо зорилго предприятинуудай урда табигдаһан байгаа. Зүгөөр алмалта, арьбалалтын хүдэлмэри һулаар ябуулагдана гэжэ саг үргэлжын комиссии заагаа.

Арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилые дээшэлүүлхэ, тэдэнэй ассортиментыень үргэдхэхэ талаар шанга хэмжээнүүдые абахыень саг үргэлжын комиссинууд министерствнүүд болон албан зургаануудта, арадай депутадуудай нютагай Советүүдтэ дурадхаһан байгаа. 1988 ондо байгша онойхиһоо бага бэшэ хэмжээнэй эд бараа үйлэдбэрилэн гаргаха, кооперативуудые бии болгохо хэрэгтэ туһалха уялгатай.

Нютагай промышленностиин министерствэдэ байрын гэрнүүд болон хүүгэдэй эмхи зургаануудые бариха хэрэг эхилхэ ёһотой гэжэ комисси тоолоно.

Агропромышленна комплексдо хабаатай асуудалнуудые депутадууд ехэ анхаралтайгаар хаража үзэбэ. Худөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ 1988 оной түсэб табан жэлэй түсэбтэй тааралдана.

Республикын Госагропром худөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ ба худалдага түсэбөө дүүргэнэгүй. Тэдэнэй зарим предприятинууд продукци үйлэдбэрилхэ хэмжээгээ, үнгэрһэн жэлтэй сасуулбал, доошолуулһан байна.

Госагропром болон районно Советүүдэй гүйсэдкомуудхүн зоной хубиин хамһабариин ажахы хүгжөөхэ, хамтын хүсөөр саад ба огород эрхилхэ хэрэгтэ туһалха ёһотой. Зүгөөр энэ талаар мүнөө дээрээ бүхы шухала хэмжээнүүд абтанагүй.

Верховно Советэй саг үргэлжын комиссинууд 1988 оной Үрэнэй түсэбэй ба бюджедэй социальна шэглэлые хараада абажа, байрын гэрнүүдые, социально-соёлой объектнүүдые бариха асуудалнуудые анхаралтайгаар хаража үзэбэ.

Социальна хүгжэлтын түсэбүүд соо дутагдалнууд гэхэгү, али годорхой бэшэ юумэн дайралдана. Түсэбүүдые дүүргэхэ болоходоо бодото хэрэг, эмхидхэл дуталадаг болонхой. Жэшээлхэдэ, байгша оной арбан һара соо гол фонднуудые ашаглаха түсэб дүүргэгдээгүй. Тэрэшэлэн байрын гэрнүүд, арадай гэгээрэлэй, элүүрые хамгаалгын объектнүүд саг болзортоо ашаглагдаагүй. Нютагай Советүүдэй барилгын объектнүүд илангаяа муугаар баригдана. Гол фонднуудые ашаглаха түсэб арайл 63 процент дүүргэгдэнэн байна.

Арадай гэгээрэлэй объектнүүд муугаар баригдана. Барилгада һомологдоһон мүнгэнэй гансал 56 процент мүнөө дээрээ ашаглагданхай.

Главбурятстрой эмхинүүд, «Бурятскагропромстрой» нэгэдэл, «Нижнеангарсктранстрой», «Улан-Удэтрансстрой» трестнүүд социальна объектнүүдые барилгада анхаралаа багаар хандуулна.

Главбурятстрой болон «Бурятскагропромстрой» нэгэдэл томо панельнэ гэрнүүдые бариха хүсэнүүдые гүйсэдөөр ашагланагүй. Элидхэлшэ энэ талаар үшөө хэдэ хэдэн жэшээнүүдые дүрдаба.

Республика 1988 ондо байрын гэрнүүдые бариха түсэбөө дүүргэхэ ёһотой гэжэ комисси онсолон тэмдэглэбэ. Зүгөөр Госпланай проектын ёһоор түсэб дүүргэгдэхэгүй болоно.

Гэхэтэй хамта 1988 оной Үрэнэй түсэб соо ясли-садуудые, һургуулинууд болон больницануудые олоор барихаар хараалһаниинь һайшаалтай.

Худалдаа наймаанай, элүүрые хамгаалгын, ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын предприятинуудай хүдэлмэридэ дутагдалнууд үшөөл олон байнаар.

Улаан-Удын 500 хүнэй байха гостиницын барилга дүүргэхэ, Хурамхаанай банно-прачечна комбинат, Загарайн, Кабанскын, Бэшүүрэй Мухар-Шэбэрэй районуудай түбүүдтэ көтельнэнүүдые бариха шухала гэжэ комисси тоолоно.

Эрдэм наукын эмхи зургаануудай бааза хангалтагүйгөөр бэхижүүлэгдэнэ. Геологическа институдай корпус барилга унжагайна. Тиихэдэ бусадшье дутагдалнууд олон.

Комисси компьютернэ техникэ худалдан абалгада 600 мянган түхэриг хүрэтэр мүнгэ гаргашалха гэжэ тоолоно.

Республикын соёлой эмхи зургаануудай материальна баазые бэхижүүлхэ талаар ороолдолго гаргагдаха ёһотой гэжэ депутадууд һанамжаяа хэлээ. Кукольна театрай байшан, һэльбэн заһабарилха, совет Буряадай түүхын музей нээхэ, соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй 420 һуриттай хамтын байра бодхоохо шухала гэжэ комиссиин гэшүүд тоолоно.

Байгаали хамгаалха талаар түхеэрэлгэнүүд түсэбэй ёһоор баригдаха ёһотой. Зүгөөр байгша ондо хэгдэхэ барилгын түсэбүүд һайнаар дүүргэгдэнэгүй.

Экономико хүтэлбэрилгые үндэһөөрнь хубилган шэнэдхэхэ үедэ мүнгэ тооложо һураха гэзэшэ угаа ехэ удха шанартай. Олзо доход оруулха, ашаг олзотойгоор ажаллаха гэзэшэ бүгэдын ороолдохо шухала хэрэг болоод байна.

Республикын 1988 оной үрэнэй бюджет социально-экономическа хүгжэлтые гол түлэб мүнгэ зоореэр хангаба.

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй түсэблэлгын-бюджетнэ болон саг үргэлжын бусад комиссинууд нэмэлтэ элидхэл соо хэгдэһэн ажаглалтанууд ба дурадхалнуудые республикын Министрнүүдэй Совет, министерствэнүүд болон албан зургаанууд наринаар хаража үзэхэ, бодото хүдэлмэриингөө хараада абаха бөзэ гэжэ найдажа байнаа элидхэлшэ элирхэйлнэ.

ОРОНОЙНГОО АЮУЛГҮЙ ДАЛАЙ АША ТУҺАДА

...үрэнэй аюулгүйе са-
...нуудай 70 жэлэй ой-
...агдаһан баярай суг-
...бриин 18-да Москва-
Дзержинскиин нэ-
...бэй клуб соо боло-
...ЦК-гай Генеральна
М. С. Горбачев,
ЦК-гай секретарь
...ляков, хэдэн мини-
...уд болон албан зур-
хүтэлбэрилэгшэд,
...соает ба ниитын
...түлөөлэгшэд пре-
...hуугаа.
...Үрэнэй аюулгүйе
...митедэй түрүүлэгшэ
...ариков, СССР-эй Гү-
...улгүйе сахиха коми-
...үүлэгшын нэгэдэхи
...Н. П. Емохонов, С.
...идзиин нэрэмжэтэ
...эдэлгын заводой то-
...Н. Копьев, СССР-эй
Уран зохёолшодой холбооной правленийн нэгэдэхи секретарь, Советскэ Союзай Герой В. В. Карпов, Үрэнэй аюулгүйе сахиха органуудай ветеран, граждан ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнуудта хабаадагша И. Г. Старинов, СССР-эй Авиационно промышленностиин министерствын генеральна конструктор, Социалис Ажалай хоёр дахин Герой Г. В. Новожилов суглаан дээрэ үгэ хэлэбэ.

Үрэнэй аюулгүйе сахиха органуудай хүдэлмэрилэгшэд, ветеранууд-чекистнүүд, элитэ мэдээжэ эрдэмтэд, литература ба искусствын ажал ябуулагшад, Москвагай болон Москва шадарай ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэд суглаанда хабаадаһан байгаа.

(ТАСС).

ЯРАЙ СУГЛААН

...ии Онсо эрхэтэ ко-
...Үрэнэй аюулгүйе
...митедэй (ВЧК—КГБ)
...аар 70 жэлэй ой-
...агдаһан баярай суг-
...бриин 18-да Буряа-
...эй Министрнүүдэй
...конференц-зал соо
...обкомой нэгэдэхи
...А. М. Беляков, рес-
...Министрнүүдэй Со-
...улэгшэ С. Н. Булда-
...эй Улаан-Үдын гор-
...дэхи секретарь П. А.
...ССР-эй Советскэ рай-
...эдэхи секретарь
...ов болон бусад пре-
...hуугаа.
...АССР-эй Үрэнэй
...сахиха комитедэй
...Г. И. Верещагин
ВЧК—КГБ-гэй 70 жэлэй ой тухай элидхэл хэбэ.

Удаань КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляков, авиационно заводой директор Ю. Н. Кравцов, ажалай ветеран Н. С. Лобода, сэрэгэй алба хаагша В. Н. Редченко, республикын Дотоодын хэрэгүүдэй министр С. Ф. Иванов амаршалгын үгэнүүдые хэлэһэн байгаа.

Баярай суглаанай түгэсхэлдэ Үрэнэй аюулгүйе сахиха комитедэй ветерануудта, түрүү хүдэлмэрилэгшэдтэ Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиумэй, партийн обкомой болон республикын Министрнүүдэй Советэй Хүндэлэлэй грамотанууд барюулагдаба.

Манай корр.

ДЕПУТАТ ОСОБО

...депутат болоһон нам-
...оуншье байхаб даа,
...ануулиин 59-дэхи ок-
...дай - депутадуудай
...районно Советдэ де-
...hунгагдаһан В. Н.
...коллективэйнгээ ур-
...эхэ болоходоо хэ-
...йсэдкомойнгоо эм-
...сесси дээрэ залуу-
...рагэй талаар саг үр-
...омиссиин бүридэлдэ
...hэм. Депутадуудай
...лые хүтэлбэрилхэ
...итай болонхойб. Тэн-
...онно 18, городской
...ородог. Үнгэрһэн
...заседани үнгэр-
...небди. Депутадайнгаа
...соо вторник бухэндэ
...hунгашадаа хүлеэн абадагби. Һунгашад, хэнэйшье мэдэһээр, янза бүриин асуудалтайгаар хандадаг гээшэ. Тэдэнниень хамаатай предприяти, эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэй хамтаржа хараад, шиидхэхээр һаань, шиидхэдэгбди. Бираагүй һаа, гүйсэдкомой үзэмжэдэ дамжуулдагбди. Залуушуулай хэрэгэй талаар комиссиингаа хүдэлмэреэр байгша оной декабриин 8-да кооперативна техникумдэ тоосоо хэзэ һэмби, —гэжэ Владимир Норбоевич хөөрэбэ.

Манай коллективэй дундаһаа депутадаар дэбжүүлэгдэжэ һунгагдаһан энэ нүхэрнай залуушуулые хүмүүжүүлхэ асуудалаар ехэ дүй дүршэлтэй юм.

М. МЕДОВАЯ,

Буряадай колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилхы кадркуудые бэлдэхэ талаар техникумэй хүдэлмэрилэгшэ.

ХҮДӨӨ БЭШЭГШЫН ДЭБТЭРҺЭЭ

Унинэй багша Ангелина Гунзыновна Будаева Сэлэнгын районой олохон һургуулинуудта хүдэлхэдоо, үхибүүдтэ буряад хэлэ, литература заадаг байгаа юм. Тинхэдээ өөрөөшье түрэл хэлэн дээрээ шулэг, дуу зохёожо туршадаг һэн.

Гэхэ зуура А. Г. Будаева манай газетын хүдөө бэшэгшэд соohоо эгээл эдэбхитэйшүүлэйнь нэгэн гээшэ. Мүнөөшье пенсидэ гаранхайшье һаа, нютагтаа болоһон һоннинуудые тургэн бэшээдлэ, редакци эльгээжэ байдаг.

Бүхы наһаараа багшалжа, олоной дунда ябаһан А. Г. Будаева амаралтада гаранхайб гээд гэртээ һуудагүй, нютагайнгаа нинтын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадаһан зандаа. Нютагайнгаа партийна, совет органуудтай хамта залуушуулые нурган хүмүүжүүлдэг байнъень магтангүй аргагүй.

Наһан соогоо бэшэжэ ябаһан өөрынь дэбтэр соohоо шэлэжэ, хэдэн шулэг, дуу мүнөөдэр толилбобди.

АШЫЕТНАЙ МАРТААГҮЙБДИ

(Аха дүү Бестужевуудта)

Аяар холын аюулта
жэлнүүдтэ
Арадай нангин хэрэгэй
түлөө
Арюун сэдьхэлһээ
эрмэлзээлха,
Ород арадай ерэдүйн
түлөө
Оюун бэлигээ дэлгээлта
Алтанай элэхэ бүреэ
үнгэ ородогтол,
Агуу хэрэгтнай
хубисхалаар шэрээгдээл.
Хурса оюун зоригыетнан
даран,
Хэтэрһэн хаан, ноёд
таанадые хэнээгээ.
Хубн заяата жаргалыетнай
хороон,
Холын газар руу таанарые
сүлөө
Сэлгеэ Сэлэнгэ нютаггам
ерэжэ,
Сэдьхэлэйнгээ һайханда
хүндэтэй болоот.
Ухаан бодолойнгоо хурдан
бэрхэдэ
Улад зоноймтүүхын
шэмэг болоот!
Арюун һайхан
хэрэгыетнай мандуулһан
Ашата зоной сэдьхэлдэ
мүнхэрөөт!

ҺУРАГШЫН ҮГЭ

Үнинэй бэлдэнэб
шалгалтадаа,
Үнэ сэнгыень мэдэнхэйб.
Үзэһэн ойлгоһоноо
харуулхаар,
Үнэхөөр зүрхэеэ
хүдэлгэнхэйб.
Хурса тодоор
харюусахаар
Ходо һанак дабтаһаарби.
Манһаа багшын асуухада
Мартангүй хөөрэхөөр
бэлэнби.
Энэ миниий бэлэдхэл
Эжы абыем баясуулхал.
Эрхим хүндэтэ
багшанарни,
Эндүүрэл болохогүйл,
найдыт!
Мэдэжэ абаһан эрдэмэй
эхни
Миниий замай залуур лэ.
Ашата багшанар,
таанарайнгаа
Ашыетнай харюулха
үилгамнил.

ЧАСТУШКА

Холшор ганса нүхэрни
Колхоз дээрээ суутайл юм.
Эй-лоо! Яагаа юм?
Эрдэм, дүршэлөөр баяр
юм.
Миниий хөөрхэн гансахан
Моностойдоо хоннишон юм.
Эй-лоо! Яагаа юм?
Малшад соогоо хүндэтэй
юм.
Клубнай уужам гоёл даа,
Хүхии наадаал залуудаа!
Эй-лоо! Яагаа юм?
Хүхии наадаал
залуудаа!
Залуу хүбүүд, басагадууд
Замай залууршад
болоообди.
Эй-лоо! Яагаа юм?
Эдир наһамнай гоёл
даа!

УУЖАМ САГААН НОЁХОМНАЙ

Уужам сагаан Ноёхомнай
Ургажал байхань гоё даа.
Ударник олон
малшадаймнай
Уялгалашье дүүргэхэнь
найдамтай даа.
Хабтагай сагаан
Ноёхомнай
Халюуржал байхань гоё
даа.
Хамтын түрүү
малшадаймнай
Хэлэһэнээ бэелүүлхэнь
лаптай даа.
Араараа харгынь
түбэргөөтэйл гэнэ,—
Ардаг улаанайм хатарһаал
ха.
Артельдээ ажалнай
хүхюутэйл гэнэ,—
Арадайм һаанан
байдалһаал ха.
Булагай харгы тоohотонол
гэнэ,—
Борохон зээрдым
хатарһаал ха.
«Большевик» артелиннихид
баяртайл гэнэ,—
Бурьялһан ажалайнь
охиһоол ха.
Цайдамайнгаа харгын
ендэгэрхэндэ
Сабдираа табилуулаад
үзэхэм даа.
Сэлсэнэйнгээ нэгэнэй
хүндэтэйдэ
Сэдьхэлээ нэнгээд үзэхэм
даа.
Хаягайнгаа харгын
ендэгэрхэндэ
Хангалаал табилуулаад
үзэхэм даа.
Колхозойнгоо нэгэнэй
хүн хүндэтэйдэ
Һаналаа нэгэдүүлээд
үзэхэм даа.

ГУШААД ОНУУДАЙ ДУУНУУД

Урда голдоо жэргээшэ
Уһан шубуунай гоё
гээшэны!
Уһанай эрьеэр жэрыгээшэ
«Ошон» коммунын гоё
гээшэны!
Хүрин сэсэгэй үнгэтэй
Хүрэлды манай нютаг юм.
Хүнды голдоо жэрыгээшэ
Хүсэтэ манай коммуна.
Баруун хадын үбэртэ
Баабгай, шоно байхагүй,
Барандаа коммуна
болоходо,
Баяд, ноёд байхагүй.
Ара хадын үбэртэ
Алаг шоно байхагүй.
Айлаараа коммуна
болоходо,
Ангинн дарлалта байхагүй.

А. БУДАЕВА.

СЭВ-эй ОРОНУУДАЙ ХАНИ НҮХЭСЭЛ

ХАРИЛСААНУУД УЛАМ ҮРГЭДЭНЭ

СЭВ-эй сессийн 43-дахи заседани Москвада үнгэргэдөө юм. Энэ заседаний ээлжээнһээ гадуур болоһон байна. СЭВ-эй гэшүүн-гүрэнүүдэй правительствые толгойлогшод, тэдэнэй орлогшонор эндэ хабаадалсажа, соведэй ажал ябуулгые саашадань нарижуулха, социалис ёһоной экономическа нэгэдэлэй гуримые хубилган шэнэдхэхэ хэмжээ ябуулганууdые тодорхойлжо, зүбшэн хэлсэһэн байха юм. СЭВ-эй бүридэлдэ ородог гүрэнүүдэй хүгжэлтын эрхэ байдал иимэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэ эрилтэ табина бшуу. Тиихэдэ аха дүү ороонуудай харилсаанууд гүрэн бүхэнэй аша туһада зорюулагдаха ёһотой. Тиимэһээ экономическа онсо удха шанартай зорилгонуудые шиидхэхын тула хүсэ шадалаа элсүүлхэ, экономическа онол арганууdые үргэнөөр хэрэглэхэ үшартай бологдоно.

Үнгэргэдэһэн сессийн гол шухала дүн гэхэдэ, хоорондохи харилсаануудаа улам хүгжөөхэ, гүнзэгырүүлхэ хэрэгые саашадань үргэдхэхэ гэһэн шиидхэбэри баталалга мүн. Энээнтэй дашарамдуулан, 1991 онһоо 2005 он хүрэтэр СЭВ-эй гүрэнүүдэй хоорондо ажалай улаасхоорондын хубаарилгын холын хараатай Хамтын бодомжо зохёохо гээд хэлсэгдээ. Экономикодо болохо хубилалтануудтай, шэнэ социально-экономическа зорилгонуудтай зохилдуулан, энэ документые табан жэл бүхэндэ зүбшэн хаража байха гэжэ тус заседанида хабаадагшад үгээ ойлголсоһон байна.

Хамтын бодомжын гол удхань гэхэдэ, социалис хамжаанда ажалай хубаарилгын шэнэ «технологи» бии болголго юм. Энэнь хамжаанда хабаадагша гүрэнүүдэй урдахи зорилгонуудые хараада абаһан, мүн хамжаанай гол объектнүүдтэ финансова болон материальна нөөсэнүүдые хүсэдөөр хараалһан, үйлэдбэриин программануудые һайнаар хубаарилһан байха ёһотой. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, эрдэм-техникын туйлалтануудые ба үйлэдбэриин нөөсэнүүдые зүбөөр ашаглаһанай ашаар социалис хамжаанай гүрэнүүдэй социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха арга олгохо ёһотой гэзэшэ.

Ажалай хубаарилгын холын хараата хамтын бодомжо хадаа СЭВ-эй гүрэнүүдэй экономическа политикые, шэнэ шэнжэтэй болоһон арадай ажахын түсэбүүдые зохёолгын үндэһэниинь болохо бшуу.

Хамжаанай экономическа онол арганууdые нарижуулхын тула министерстванууd болон бусад захиргаануудһаа гадна түсэб баталалгада предприятинуудые, нэгэдэлнүүдые, мүн бусад ажахын эмхинүүдые үргэнөөр хабаадуулагдахаар хараалагдаа.

Тиихэдээ эдэ харилсаанууd правительстванууд хоорондын һалбариин, ажахын хэмжээндэ бэелүүлэгдэжэ болохо юм. Хэрбээ урдань ажахын эмхинүүд «дээрэ» абтаһан шиидхэбэриинүүдыел. дүүргэдэг һаа, мүнөө хамжаанда өөнэдөө хабаадаха эрхэтэй юм. Тэдэнэртэ олгогдоһон үргэн эрхээе эдлэн, оронойнгоошье, хариин гүрэнүүдэйшье предприятинуудтай харилсажа, гүрэнүүд хоорондын программые бэелүүлхэ аргатай гээшэ.

Худалдаа наймаа эрхилхэдээ предприятинууд бэе бэеынгээ хүдэлмэреэ ябуулхын тула яһалал ороолдохо хэрэгтэй. Энэ бөлэн хэрэг бэшэ, гансата дехредэй хүсөөр шиидхэжэрхихэгүйш. Тиимэһээ сесси дээрэ эдэ асуудалнуудые болгоомжотойгоор шиидхэхэ, эдэй сэн гээшье зүбөөр тодорхойлхо, мүнөөнэй эрхэ байдалда таараха валютно-финансова ба үрьһаламжын системые бии болгохо хэмжээнүүдые хараалһан байна. Зариманиинь мүнөө үедэ шиидхэгдэнхэй. Жэшээнь, долоон үрэн сэхэ харилсаатай предприятинууд хоорондын тоосоо хэхэдээ өөнэдынгоо национальна мүнгые хэрэглэхэ талаар туршалганууd хэгдэжэ байнхай. Тиихэдээ эдэ валютануудые СЭВ-эй гүрэнүүдэй хоорондо хэрэглэгдэдэг переводно түхэриггэшье орууулжа болохо юм.

Вьетнамай, Кубын, Монголой социально-экономическа хүгжэлтые хангахын, эндэхи байгаалиин баялигуудые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэн тулэ олон үрэнэй хабаадалгатай тусхай программа зохёохо гэһэн шиидхэбэри абтаа. Тиихэдэ дурдагдаһан гүрэнүүдтэ харилсаа гүрэнүүдтэй харилсаа холбоогоо улам үргэдхэхэ арга боломжо олгогдохо юм.

Хүгжэжэ байгаа гүрэнүүдтэй харилсаа холбоогоо үргэдхэхэ талаар СЭВ-эй оронууд яһала ороолдолго гаргаха юм гээд сессийн заседани дээрэ тэмдэглэгдээ. Афганистантай харилсаа холбоое үргэдхэхэ тушаа хэлсээн баталагдаа. Тиихэдээ хүгжэжэ байгаа гүрэнүүд соohоо наймадахинь болохо, Афганистан СЭВ-эй оронуудтай харилсаа баталба гээшэ.

Сергей УВАРОВ,
СЭВ-эй Секретариадай советник.

ХИЛЫН САААНАҺАА

ТАСС · АПН

ПОЛИТИЧЕСКӘ ШӘНӘ БОДОМЖЫН ИЛАЛТА

Дундуур болон дүтын зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүдые усадхаха тухай советамериканд хэлсээндэ гар табилга хадаа дэлхэй дээрэ бэелүүлэгдэжэ байһан политикын асарин ехэ үйлэ хэрэг, шэнэ политическэ бодомжын илан мандалга болоно. Буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгэһээ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряалга тээшэ эрид эрьелтын хэгдахэ арга гаргаһан байна гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ тэмдэглээд, эдэнь улаасхоорондын байдалай һайн тээшээ хубилалгада бэелүүлэгдэхээр хараалагдажа байһан эрид эрьелтые буруу һүргэхэдоо магадгүй» гэжэ мэдүүлбэ. 1972 ондо баталагдан абтаһан хэбээрнь ПРО тушаа хэлсээе сахяад байгаа гээшэ һаань, стратегическэ добтолхы оуу зэбсэгүүдые 50 процентээр хороохоор Советскэ Союзай ёзэлэн байнье совет хүтэлбэрилэгшэ баталба.

САН-ФРАНЦИСКО. «Совет-американ хэлсээндэ һаяхан гар табигдаһаень американ эхэнэрнүүдэй тон ехэ урма баяртайгаар угтаһан тухай хөөрэхээе ойдэнэр ерэбэбди», — гэжэ эб найрамдалай ба эрхэ сүлөөгэй түлөө улаасхоорондын эхэнэрнүүдэй лигиин Калифорниин отделение хүтэлбэрилэгшэ Ф. Гиллис мэдүүлбэ. США-гай баруун эрье шадарай нинтын ехэ бүлэг түлөөлэгшэдтэй хамта тэрэ Сан-Франциск адахи СССР-эй генеральна консульствода хүрэһэн байгаа. Эб найрамдалай түлөө һайн һанаатай хүнүүдэй олон жэл соо хаһан тэмсэлэй ашаар ядерна статья соогоо «Вашингтон пост» газетэ нигэжэ бэшэнэ: «СОИ гэдэг программые эршэмтэйгээр бэелүүлхэ наашалганууd тон аюултай байна гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ тэмдэглээд, эдэнь улаасхоорондын байдалай һайн тээшээ хубилалгада бэелүүлэгдэхээр хараалагдажа байһан эрид эрьелтые буруу һүргэхэдоо магадгүй» гэжэ мэдүүлбэ. 1972 ондо баталагдан абтаһан хэбээрнь ПРО тушаа хэлсээе сахяад байгаа гээшэ һаань, стратегическэ добтолхы оуу зэбсэгүүдые 50 процентээр хороохоор Советскэ Союзай ёзэлэн байнье совет хүтэлбэрилэгшэ баталба.

САН-ФРАНЦИСКО. «Совет-американ хэлсээндэ һаяхан гар табигдаһаень американ эхэнэрнүүдэй тон ехэ урма баяртайгаар угтаһан тухай хөөрэхээе ойдэнэр ерэбэбди», — гэжэ эб найрамдалай ба эрхэ сүлөөгэй түлөө улаасхоорондын эхэнэрнүүдэй лигиин Калифорниин отделение хүтэлбэрилэгшэ Ф. Гиллис мэдүүлбэ. США-гай баруун эрье шадарай нинтын ехэ бүлэг түлөөлэгшэдтэй хамта тэрэ Сан-Франциск адахи СССР-эй генеральна консульствода хүрэһэн байгаа. Эб найрамдалай түлөө һайн һанаатай хүнүүдэй олон жэл соо хаһан тэмсэлэй ашаар ядерна зэбсэг усадхаха замда түрүүшын алхам хэгдэхэ арга гаргаһан болобо гэжэ Ф. Гиллис тэмдэглээ.

ЛОНДОН. «1987 оной декабриин 8-най үдэр Советскэ Союзда, Европодо, Холбоото Штадуудта түүхэтэ үдэрэй болоһониинь арсашагүй, — гэжэ Великобританиин премьер-министр М. Тэтчер Италиин долоон хоногтоо нэгэ удаа гарадаг «Эспрессо» журналда интервью үгэхэдөө мэдүүлээ. Хэлсээн хадаа бүтэмжэтэй һайн ойлгоһаа гадна, ерээдүйн хоёр талдөөнүүдтэ ушарһан бэрхэшээл түбэгүүдые гаталан дабаха найдамтай эрхэ нүхэсэл болохо юм.

Совет талда Вашингтон сшоходоо, өөнэдынгоо арадай, союзнигуудайнгаа мандадтай яоаа, бүхы дэлхэйн олон миллион хүнүүдэй һанал бодолые, хүсэл эрмэлзэлые хараада абаһан байгаа гэжэ Михаил Горбачев совет телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ гээд Лондоной «Дейли телеграф» тэмдэглэнэ. Хөөрэлдөөнүүдэй үедэ СССР-эй баримталан бэелүүлхэ хараа бодол уулзалгын урда тээ али бүхы талаһаа шүүжэ үзэгдэнэн, КПСС-эй ЦК-гай Политбюродо нэгэнтэ бэшэ зүбшэн хэлсэгдэнэн байгаа гэжэ тэмдэглэнэ.

КПЧ-гэй ЦК-гай ПЛЕНУМ

ПРАГА. Чехословакиин Коммунис партийн Центральна Комитедэй Пленум эндэ хүдэлмэрээ эхилбэ. КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарийн уялгануудһаа тэрэнние сүлөөлхэ тухай Г. Гусагай гүйлтые Пленум хаража үзөө. Энэ гүйлтань бэелүүлэгдээ.

КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарийн туша алда Г. Гусагай хэнэн ажал ябуулгые Центральна Комитет үндэрөөр сэгнээд, партийн толгойлон, олон жэл соо үрэ түгэс ажал ябуулһанайнь түлөө тэрээндэ баяр баясхалан хүргэбэ. ЧССР-эй президентын ба КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүнэй тушаалда хүдэлхэдөө, дүй дүршэлөөр саашадаашье эдэбхитэйгээр хэрэглэжэ Чехословакида социализмые саашадань хүгжөөхэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхэдэ хубитаяа оруулха аабза гэжэ этигэн найдажа байһанаа мэдүүлээ.

Пленум эмхидхэлэй асуудалые хаража үзэбэ. КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЦК-гай секретарь Милош Якеш КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарлар нэгэн дуугаар һунгагдаба.

Пленум хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһээн.

КНР-тэ экономическа район эмхидхэн байгуулагдана. Тэрэнэй бүридэлдэ Шанхай болон тэрэнние тойрон оршодог провинциинууд оруулагдаа. Орон дотор промышленна ба хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэдэ, эд бараа дэлгүүртэ табиха хэмжээндэ, гадаадын худалдаа наймаанаа городог олзо оршодо тус район шухала һуури эзэлдэг болохо гэзэ Синьхуа агентство мэдээсэнэ. Хари гүрэнүүдэй капиталай хабааделгатайгаар предприятинуудые байгуулха тухай хилын саанахи фирмэнүүдтэй хэлсээ баталха ехэ эрхэ городой засагта олгогдоһон байна. 220 гаран иимэ предприяти бии болонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: холимол капиталтай Шанхайдахи нэгэ иимэ предприяти дотор жэмэсэй шүүһэ хубаарилдаг поточно линий.

Синьхуа—ТАСС-ай фото.

ГУРБАН ҮДЭРЭЙ ТУРШАДА

Буряадай Гүрэнэй оперо болон баледэй академическэ театрай ахамад дирижер, РСФСР-эй Гүрэнэй шангай лауреат В. А. Рылов гэгшын хүтэлбэри доро театрай оркестр, мүн республикын арадай артистнууд, уласоорондын конкурснуудай лауреат Г. Шойдагбаева, бүхэсоюзна конкурсын лауреат Б. Бальжинимаев, Б. Бороев гэгшэд Хори тосхондо ажаһуугшадта айлшалба. Гурбан удэрэй туршада үргэлжэлһэн уулзалгануудай үедэ оперно хүгжэмэй классигуудай зохёолнууд зэдэлээ. Үхибүүд «Онтохон хүгжэм соо» гэһэн концерт хараба. Мүн эндэ композиторнууд А. Андреев, Б. Цырендашиев гэгшэдэй зохёохы ажалда зорюулагдаһан удэшэ сугларагшадта ехэ һайшаагдаа. Гадна театрай артистнар, хүгжэмшэд элдэб хэшээлнүүдтэ, уулзалгануудта хабаадаба.

Э. БУДАЕВ.

Хори.

Улаан-Удын Чайковскийн нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищи амжалтатай дүүргэһэнэй удаа Люба басаган заха холын Ахын район худэлхоо ошоо һэн. Залуу мэргэжэлтэнэй районой түб — Орлигой хүгжэмэй һургуулида фортепианын багшаар худэлжэ эхилһээр 10 гаран жэл үнгэрбэ. Энээхэн хугасаа соо Любовь Базаровна Мункоева олон хүбүүд, басагадые хүгжэмэй шэдитэ нюусатай танилсуулжа үрдеэ.

Орлигой хүгжэмэй училищида дүшоод һурагшад баяан, фортепиано, чанза дээрэ наадажа һурана. Энэ һургуули дүүргэгшэдэй олонхинь орокойнгоо хүгжэмэй ба соёл-гэгээрэлэй училищинуудта бэлиг шадабарияа дээшэлүүлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фортепианын классай багша Л. Б. Мункоева эзэлжээтэ хэшээлэйнгээ үедэ.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

СОЁЛОЙ ҮДЭРНҮҮД ФЕРМЭ ДЭЭРЭ

Ниитын малай үбэлжэлгын үедэ малай фермэнүүд дээрэ соёлой үдэрнүүдые үнгэргэлгэ Кабанскын райондо заншалта болонхой. Энэ хэмжээ ябуулгые Кабанскын районно библиотекын худэлмэрилэгшэд түрүүлэн үүсхэһэн юм. Тэдэнэр хүн зоной хэрэглэмжэ хангалгын комбинадай худэлмэрилэгшэдтэй суг Кабанск, Колесово һууринуудтахи һаалиин фермэнүүдэй малшадта һаяхан айлшалаа.

Комбинадай ахамад мастер В. Г. Димова район дотор хүн зониие хангалгын худэлмэриин хэр ябажа байһан тухай малшадта хөөрэжэ үгэбэ. Цехэй мастер Л. А. Смирнова ерэхэ жэлэй моодотой сугларагшадые танилсуулжа, бэедээ тааараха хубсаһа хайшан гэжэ шэлэхэ тухай хөөрөө. Парикмахер Г. Н. Березкина прическонууд тухай хөөрэлдөө һонирхолтойгоор үүсхээ, хажуугаар малшадай үһэ заһаа. Харин фотограф А. И. Гущин Хүндэлэлэй самбарта гараха түрүү малшадай дүрэ зураг буулгаһан байха юм.

Библиотекарь Е. Г. Ткачева «Хубилган шэнэдхэлгэ тухай юу уншахаб?» гэһэн темээ номуудай шэнжэлэл эмхидхээ.

Иимэ уулзалгануд районой бусадшье фермэнүүдтэ үбэлэй һарануудта үнгэргэгдэхоор хараалагдана.

Б. СОТНИЧ.

Кабанск.

ВЕНГР АЙЛШАД

Аха дүү социалис Венгриһээ ВСРП-гэй даабаряар Андрош Балайти, Лафло Сити кинематографистнууд Хурамхаанай районой Эльһэн нютаг һаяхан ерээд ошоо. Эдэ айлшад Венгриин агууехэ поэт-революционер Шандор Петефи гэгшын ажабайдалтай, ажаябуулгатай холбоотой газарнуудые, тэрэнэй хүүр бэдэрхэ зорилготой. Тусхай документнүүдэй ёһоор бэлигтэ поэт 1849 оной байлдаанда наһа бараа гэжэ тэмдэглэгдэнхэй. Энэ мэдээсэлнүүдһээ тад ондоо удхатай документ һаяхан олдобо. 1851 ондо Австриин император Франк I, ородой хаан Николай I хоёр Петефиие нюусаар Сибирь асаржа, Баргажанай гол руу сүлөө гэжэ тэрээн дотор тэмдэглээтэй. Венгриин поэт-революционер «Баргажанай голой Илисунда 1856 ондо хүдөөлүүлэгдээ» гэжэ мүн эндэ бэшээтэй. Кинематографистнуудай асарһан тэрэ үеын карта дээрэшье Шандор Петефиин хүдөөлүүлэгдэһэн газар «Илисун» гэжэ тэмдэглээтэй. Теэд бодото дээрээ венгр арадай суута хүбүүн Баргажанда хүдөөлүүлэгдэһэн байба бшуу.

Кинематографистнууд Венгриин ажалшадай гүйлтые бэелүүлэн, Эльһэн һууринда ажаһуугшадта айлшалаа. Эндэхи нютагай һургуули соо тэдэнэр уулзалга эмхидхэжэ, агууехэ поэт-революционерэй дурасхаалые венгр арад һанаан сэдьхэлдээ нангинаар хадуужа ябадаг, Шандор Петефиин зохёохы немтар, ажабайдал тухай хөөрэхынгөө хажуугаар, ерэхэ жэлэй май һара соо Баргажан, Улан, Эльһэн һууринуудта кино буулгахаа дахинаа ерэхэ тухайгаа мэдүүлбэ. Удаань тэдэнэр Барханай хизаар ороноо шэнжэлгын музей орожо хараа. Эльһэнэй дунда һургуулиин һурагшад венгр арадай агууехэ хүбүүн тухай материалнуудые суглуулха зорилготой байһанаа тэдэнэртэ мэдүүлээ.

Д. УРБАХАНОВ.

ОЛДОШОНУУДАЙ НЮУСА НЭЭХЭДЭ

Олдошонууд олон ондоо байдаг. Тэдэнэй заримандань үни хэзээнэй үнгэрһэн түүхэ хадагалаатай байжа магад. Сэлэнгын хасагууд Гаврил Ловцовой хүтэлбэри доро Үдэ мүрэнэй шулуун байса дээрэ багахан үбэлжөө түхеэрһэн юм. Тэрэнь саашадаа Россин Зүүн Сибирьтэхи худалдаа наймаанай, административна томо түбэй һуури болоо гэшэ. Байгал шадар ажаһуудаг арадуудай хариин эзэмдэгшэдтэй хатуу тэмсэл хэжэ байһан хүүшэр хүндэ жэлнүүдтэ Верхнеудинск уряагуй ерүүлнүүдэй бүһэлэлгэнүүдые эрэлхэг зоригтойгоор тэсэжэ, хойшолонгуй намнаа. Эдэ хүшэр хүндэ жэлнүүд тухай хуушан острогой байһан газарта олдоһон археологическа эльдэб олдошонууд —буугай һомонууд, түмэр хуягууд, үхэр буунууд, хашарһан мүнгэн, эльдэб эзэ эзэмсэгүүд хөөрэнэ. Мүнөө эдэ олдошонууд республикымнай музейнүүдтэ дамжуулагданхай.

Хэдэн жэлэй урда тээ Улаан-Удын Путейскэ үйлсэдэ барилгашад хуушан гэр һандаргажа байһаар, шала доронь нюуса газар олобо. Тэрэниие задалхадань, онсо ооре юумэн түрүүшээр үгы хэбэртэй байгаа һэн. Арһан гадартай хуушаржа хумхиршаһан ном, дэбтэр, няалдажа монсойшоһон саарһан мүнгэнүүд, 1905 оной революциин үедэ Верхнеудинскын большевигүүдэй хэблэлэн сонсохолнууд эндэ олдоо. Хизаар ороноо шэнжэлэгшэдэй бэдэрэлгэнүүд хулеэгдээгүй һонин юумэ һаяхан нээбэ. Арһан гадартай дэбтэр соо Октябриин революциие мандуулагшад тухай үнэтэ тэмдэглэлнүүд, шүлэгүүд бэшээтэй байжа, тэрэнэй ээзэн революционер, худэлмэришэн, большевик Василий Крюков гэжэ тодорхойлогдоо. Тэрэнэй шүлэгүүд 1918—1920 онуудта «Вестник Советов Прибайкалья», «Красное Прибайкалье» газетэнүүдэй хуудаһануудта хэблэгдэгшэ һэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилхын урда тээхэнэ Тарбагатайн нэгэ ангуушан буудажа шархатуулһан үнэгөөс мүшхэжэ ябаһаар һууриннаа холо бэшэхэнэ агы нухэ олобо. Эндэ шэмээшэгүүд бурханай дүрэнүүдые, шажан мүргэлэй хэрэгсэл; номуудые, мүн үни урда сагай номуудые хадагалһан байгаа.

Эдэ олдошонууд мүнөө республикымнай хизаар ороноо шэнжэлгын музейнүүдэй баяиг болгогдонхой.,

Е. ГОЛУБЕВ,
философийн эрдэмэй кандидат.

СЭЛЭНГЭҺЭЭ МЭДЭЭСЭНЭ

...НӨӨСӘЛГЫН КАССА, ХАМТЫН БАЙРА

Гусиноозерск хотын микрорайонууд, үйлсэ талмайчуудынь үдэрһөө үдэртэ гоё болжол байдаг. Һаяхан хотын 6-дахи микрорайондо мүнгэ нөөсэлгын шэнэ касса нээгдэбэ. Энэ касса гансашье Холбоолжоной нүүрһэнэй уурхайн худэлмэришэдые бэшэ, мүн микрорайондо ажаһуугшадые хангаха юм. Мүн энэ һарада худэлмэришэдэй хамтын шэнэ байра ашаглалгада тушаагдаа. 198 хүнэй байха тус байрые 163-дахи оньһожоруулагдамал нүүдэл колоннын барилгашад бодхоогоо. Табан дабхар, уужам салуу хамтын байра соо худэлмэришэдэй эдеэлхэ столово, буфет нээгдэнхэй.

ШАДАБАРИЯД ШАЛГАЛСАБА

СССР-эй энергетикын министерствын бүхэсоюзна габшагай барилгануудай залуу барилгашадай конкурс Татарай АССР-эй Елабуга хотодо болобо. Эндэ Галуута-Нуурай ГРЭС-эй залуу 4 барилгашадшуулуушад Иван Стриженков, Любовь Ропот, штукатур-шэрдэгшэ Марина Тугаринова, Татьяна Тудупова гэгшэд мэргэжэл шадабарияа туршалсаа. Конкурсын дүнгөөр Буряадай барилгашадай шангай һуури эзэлээгүйшье һаань, жюрин гэшүүд тэдэнэй худэлмэриин шанарые, теоретическэ эрдэм мэдэсыень үндэрөөр сэгнээ. Залуу шулуушан Любовь Ропот илаата туйлаха эрмэлзэл зоригтой байһанайнгаа түлөө конкурсын тусхай шанда хүртэбэ.

ТУСХАЙ МАРШРУДААР ХАНГАНА

Ниитын малай үбэлжэлгын үедэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой малшадые хангаха 6 маршрут тодорхойлогдонхой. Энэ гуримай ёһоор ажахын бүхы малшад хангагдаха болоно. Һаяхан Тохойн хүн зоной хэрэглэмжэ хангалгын комбинадай, нютагай библиотекын, соёлой байшангай худэлмэрилэгшэдһөө буридэһэн комплексно бригада 3-дахи маршрудаар ябаа. Тэдэнэр Бараата, Сильба, Атай гэжэ газарнуудта оршодог гүүртэ, отарануудай малшад, хонишодтой уулзаба. Малшадта хэрэгтэй эм домууд, нэхэгдэһэн хубсаһан худалдагдаа, уншаха номууд һэлгэгдээ хонишодой булангууд шэмэглэгдээ.

Мүнөө хангалгын комплексно бригада 4-дэхи маршрудаар ябахаар бэлдэжэ байна.

И. ЖИМБУЕВА

Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд (түрүүлэгшэнь СССР-эй Верховно Соведэй депутат А. П. Калашников) ажалшадайнгаа һуудал байдал һайжаруулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна. Тиигэжэ ажахын түб Никольск һууринда колхознигуудай дурадхалаар тээрмэ бариндажа эхилэ. Энэ тээрмэ барилгада бүхыдөө 25 мянган түхэриг гаргашалагдаха юм. Эдэ удэрнүүдтэ колхозой Н. И. Ерофеевэй хүтэлбэрилдэг барилгашадай бригада тээрмын үйлэдбэриин гол корпус бодхоожо байна. 9 метр үндэртэй энэ байшангай хахадынь шахуу бэлэн болонхой. Тэдэнэр энэ тээрмые ерэхэ жэлэй март һара соо ашаглалгада тушааха зорилготой. Тиигэжэ колхознигуud шэниисын ороһоной зарим хубие тээрмэдэжэ, 3 ондоо сортын гурил абаха аргатай болоно. Харин һагшадаһаниинь колхозой гахайн фермэдэ абаашагдаха. Энэ тээрмэ ажахыдаа ехэ олзо доход оруулхань лабтай.

П. БОГДАНОВ.

...ӨӨРЫН ТЭЭРМЭ

ШӘНЭ АРГЫН ТУҺЛААР

Бэшүүрэй райондо мүнгэ нөөсэлгын миллионер үшөө нэгэ, гурбадахи касса бии болобо. Хэрбээ урда жэлнүүдтэ Охин-Булагай, Бага-Куналейн кассануудта ажалшадай миллион гаран түхэриг нөөсэлгэдэһэн байгаа һаа, Посельскын касса энэ хэмжээндэ хүрөө. Мүнөө Посельскын кассада 652 хүнэй 1миллион 7000 түхэриг хадагалагданхай. Тиигэжэ нөөсэлгэшэ бүхэндэ дунда зэргээр 1700 түхэриг хүртэнэ. Энэнь районой дунда зэргын хэмжээнһээ холо ехэ болоно.

Дзержинскийн нэрэмжэтэ совхозой ажалшадай худэлжэ олоһон мүнгэнэйнгөө ехэнхи хубиие, совхозойнгоо бухгалтериһээ нөөсэлгын кассада сэхэ эльгээдэг болоһонхоо хойшо кассань миллионер болобо ха юм.

П. ТКАЧЕВ.

ТОБШОХОНООР

Районой соёлой таһагай дэргэдэхи «Сагай сууряан» гэжэ агитбригада һаяхан Тулдуунай совхозой ажалшадта айлшалба. Тэдэнэр эндэхи хүн зоной хэрэглэмжэ хангалгын комбинадай худэлмэрилэгшэдтэй, районой түбэй больницын врачтай суг ажахын малшадые хангаба. Удаань тэдэнэр «Улаан-Туяа» совхозой Харагай хахадынь шахуу бэлэн болонхой. Тэдэнэр энэ тээрмые ерэхэ жэлэй март һара соо ашаглалгада тушааха зорилготой. Тиигэжэ колхознигуud шэниисын ороһоной зарим хубиие тээрмэдэжэ, 3 ондоо сортын гурил абаха аргатай болоно. Харин һагшадаһаниинь колхозой гахайн фермэдэ абаашагдаха. Энэ тээрмэ ажахыдаа ехэ олзо доход оруулхань лабтай.

Шэбэр һууриндахи гүүртын малшадта ошоо.

* * *

Поэт, дуушан В. Высоцкийн поэзидэ зорюулагдаһан удэшэ Иисэнгын дунда һургуулида болобо. Арбадахи классай һурагшадай эмхидхэһэн энэ удэшэ дээрэ В. Высоцкийн зохёолһон шүлэгүүд, дуунууд зэдэлээ. Суута артистын ажабайдалтай, зохёохы намтартай үхибүүд дүтөөр танилсаа. Тиигэдэ В. Высоцкийн эсэгын хүбүүн тухайгаа хөөрэһэн миндаһан дээрэ бүулгагдаһан дурсалгануудые шагнаа.

* * *

Нарһатын 31-дэхи СПТУ-гай һурагшад Мужикийн үншэн үхибүүдэй интернат һургуулида һаяхан айлшалба. Тэдэнэр үхибүүдтэй халуун уулзалга эмхидхэжэ, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ үүгэдэй совет жасын 707-дахи счедой мүнгөөр абтаһан бэлэгүүдые барюулаа.

Б. НИМАЕВ.

Яруула.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Декабриин 20-һоо 27 хүртэр

ВОСКРЕСЕНИ, 20

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.00 — «90 минута». 9.30 — Ритмическэ гимнастика. 10.15—«Спортлотогой» тираж. 10.30—«Будильник». 11.00—«Советскэ Союзда алба хэнэб!». 12.00—«Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 12.30—«Бездна»—зүжэг. 13.30—«Хүгжэмтэ киоск». 14.00—Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 15.00—«Элүүр энхэ байлга». 15.45 — Баримтата фильм. 16.05 — Мультфильм. 16.30 — Арадай уран бэлигэй телепрограммануудай «һолонго» гэһэн уласоорондын фестиваль. 17.00—Михаил Булгаковай ажаябадал ба зохёохы ажал ябуулга тухай. 19.00 — Уласоорондын шэнжэлэл. 19.45 — «Отряд специального назначения» — 5 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 22.00 — Время. 22.35 — Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.35—Энрико Веласкоо гитара дээрэ наадаха (Мексикэ). 23.30—«Известия» газетын шангай түлөө хоккейгээр уласоорондын мүрысөөн. ЧССР-эй болон СССР-эй суглуулагдамал команданууд.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Зарядкада зогсогты!». 9.15—«Обвинение» —уран һайханай фильм. 10.30 — Белоруссиин телевиденийн программа. 11.40—«Ород хэлэн». 12.10—«Известия» газетын шангай түлөө хоккейгээр уласоорондын мүрысөөн. ЧССР-эй болон Швециин суглуулагдамал команданууд. 12.50—«Алас-Дуурнын хизаарта һонин. 19.45 — «Эрид шууд реформын замаар». СССР-эй АН-ай экономикын институтдай директор, СССР-эй АН-ай гэшүүн-корреспондент Л. И. Абалкин дамжуулгада хабаадаха. 20.15 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.30 — Фигурна һолжоролгоор бүхэсоюзна мүрысөөнүүд. 22.00 — Время. 22.35 — Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.45 — Андрей Вознесенский тухай дамжуулга. 00.15 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 00.30 — Шатараар дэлхэйн чемпионат.

ПОНЕДЕЛЬНИК, 21.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.00 — «90 минута». 9.35 — «Отряд специального назначения». — 5 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 11.50 — Шэнэ һонин (12.20 хүрэтэр). 17.00 — Шэнэ һонин. 17.10 — Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 17.20 — «Үхибүүдтэ ангуудай гүлгэд тухай». 17.50 — «Объектив». **Улаан-Удэ.** 18.30 — «Зүүн Сибирь» — киножурнал. 18.40 — Байгал. **Москва.** 19.00 — Шэнэ һонин. 19.45 — «Отряд специального назначения» — 5 серитэй уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 22.00 — Время. 22.35 — Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.35—Энрико Веласкоо гитара дээрэ наадаха (Мексикэ). 23.30—«Известия» газетын шангай түлөө хоккейгээр уласоорондын мүрысөөн. ЧССР-эй болон СССР-эй суглуулагдамал команданууд.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35 — Хүгжэм. 7-дохи класс. 10.05 —«Дубрава» — баримтата фильм. 11.05 — Информатикын болон тоолон тодорхойлхо техникын үндэһэ һуури. 11.35, 12.35—Астрономи. 10-дахи класс. 12.05 — «От Симбирска до Ульяновска» — баримтата фильм. 13.05 — «Компаньоны» — уран һайханай фильм. **Улаан-Удэ.** 17.00 — Мультфильмнүүд. 18.00 — «Сергей Залыгин. На время болоһон уулзалганууд». Россин литературын үдэрнүүд. 13.30—«Хозяйка детского дома» — уран һайханай фильм. 1-дэхи, 2-дохи сери. 16.45 — «Кто диктует моду»—баримтата фильм. 17.55—«Вечная Индия» — баримтата фильм. 19.00 — «Фестивальнууд, конкурснууд, концертнүүд». 20.00—«Очевидное-невероятное» гэһэн дамжуулга. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.15—Арадай уран бэлигэй телепрограммануудай «һолонго» гэһэн уласоорондын фестиваль. 21.45—Баримтата фильм. 22.0 —Время. 22.35—Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.45 — «Компаньоны»—уран һайханай фильм.

ВТОРНИК, 22.
ЭНЕРГЕТИГЭЙ ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.00 — «90 минута». 9.35—«Отряд специального назначения» — 5 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи сери. 10.45 — «Во имя мира и прогресса» — баримтата фильм. 11.15 —Шэнэ һонин. (11.25 хүрэтэр). 17.00 — Шэнэ һонин. 17.10 — Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 17.20 — Энергетигэй үдэртэ. Баримтата фильм. 18.20 — Теориин асуудалнууд. 18.50 — Баримтата фильм. 19.00 — С. Рахманинов. «Колокола». 19.40 — «Уран шүлэгэй долгин дээрэ». 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». **Улаан-Удэ.** 20.00 — Байгал. **Москва.** 20.00 — «Эрид шууд реформын замаар». СССР-эй Госкомтрудай түрүүлэгшэ И. И. Гладкий дамжуулгада хабаадаха. 20.50 —«Отряд специального назначения» — 5 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи сери. 22.00 Время. 22.35 — Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.45 —И. Гайдн. Оркестртэй хамта виолончель дээрэ наадагдаха де-мажор концерт. 23.15 — Баримтата фильм. 23.30 — «Известия» газетын шангай түлөө хоккейгээр уласоорондын мүрысөөн. Швециин ба СССР-эй суглуулагдамал команданууд.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.35, 10.35 —Түүхэ. 10-дахи класс. 10.05 — Француз хэлэн. 11.05 — СПТУ-гай һурагшадта. Юрэнхы биологи. 11.35, 12.40 — Биологи. 5-дахи класс. 11.55 — Газарай худэлэлгэһөө гэмтэхэгүй барилга хэхэ. 12.10— А. Прокофьевой шүлэгүүд. 13.00 — «Срок давности» — уран һайханай фильм. **Улаан-Удэ.** 17.05 — Мультфильмнүүд. 18.15 — Шэнэ һонин. (Буряад даар). 18.30 — Телевизор хараг шадай бэшэгүүдэй бэлдэдэһэн дамжуулга. 19.15—«Байгалай үмэнэхи газар дэрэ». **Москва.** 20.00 — Мультфильм. **Улаан-Удэ.** 20.00 — «Сүлөөтэ сагтаа». 20.50 — Соносхолнууд. **Москва.** 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.15 — «...16 хүрэтэр ба тэрээнһээ дээш наһатайшуулда». 22.00 — Время. 22.35 — Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.45 — «День свадьбы придется уточнить» — уран һайханай фильм.

СРЕДА, 23.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.00 — «90 минута». 9.35 — «Отряд специального назначения» — 5 серитэй уран һайханай фильм. 3-дахи, 4-дэхи сери. 12.00 — «Бидэнэртэй хамта, бидэнэр шэнгеэр, бидэнэрһээ үлүүгээр хэ». 13.00 —Шэнэ һонин (13.00 хүрэтэр). 17.00 — Шэнэ һонин. 17.10 — Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 17.20 — Гүрэнэй Г. Веревкын нэрэмжэтэ украин арадай академическэ хоорой концерт. 17.45—Баримтата фильм. **Улаан-Удэ.** 19.15 — «Зүүн Сибирь». 19.25 — Байгал. **Москва.** 19.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — Мультфильм. 20.10 — «Эрид шууд реформын замаар». Сэнгүүдэй талаар СССР-эй гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ В. С. Павлов дамжуулгада хабаадаха. 20.40 — «Отряд специального назначения» — 5 серитэй уран һайханай фильм. 4-дэхи сери. 22.00 — Время. 22.35— Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.45 — Москваагай оперетын театрай артистнуудай концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 9.35 — «М. Ломоносов — литератор». 10.30 Немец хэлэн. 11.05 — СПТУ-гай һурагшадта. Астрономи. 11.35, 12.40 — Юрэнхы биологи. 9-дэхи класс. 12.05 —М. Лукониной шүлэгүүд. 13.10 — «День свадьбы придется уточнить» — уран һайханай фильм. **Улаан-Удэ.** 17.10—«Эхын уялга». Гүрэнэй буряад драмын академическэ театрай зүжэг. 18.30 — «Элүүр энхэ байлга». 18.40 — «Дулэн». **Москва.** 19.1 — «Манай саад». **Улаан-Удэ.** 19.45 — Мультфильм. 19.55 — Соносхолнууд. 20.05 — Буряад даар хэлэжэ һурая. 20.20 — Гитарай дуунай республикан ска III конкурсһоо. **Москва.** 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.15 — «Бултанда ба хүн бүхэндэ». 21.45—Сюрпричнэ хүгжэмэй концерт. 22.0 — Время. 22.35 — Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.45 — «Случай из газетной практики» — уран һайханай фильм.

ЧЕТВЕРГ, 24

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.00 —«90 минута». 9.35 —«Отряд специального назначения» —5 серитэй уран һайханай фильм. 4-дэхи, 5-дахи сери. 12.00 —Шэнэ һонин (12.10 хүрэтэр). 17.00 —Шэнэ һонин. 17.10 — Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 17.20— Холын Хойто зүгэй, Сибириин болон Алас Дурнын арадуудай үндэһэн искусствын һайндэр. 17.50 — «...16 хүрэтэр ба тэрээнһээ дээш наһатайшуулда». 18.55 —Түүхын ба соёлой хүшөөнүүдые шэнэдхэн һэргээхэ, зандань байлгаха тухай. 19.35 — Совет сэргэгэй элитэ начальник И. П. Уборевич тухай баримтата фильм. 19.45 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». **Улаан-Удэ.** 20.00 — Байгал. **Москва.** 20.20 —«Эрид шууд реформын замаар». СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госснабай түрүүлэгшэ Л. А. Воронин дамжуулгада хабаадаха. 20.50 — «Отряд специального назначения» — 5 серитэй уран һайханай фильм. 5-дахи сери. 22.00 —**Время.** 22.35 — Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.45 — «Манай Останкинада». 00.15 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — «Хүдөө ажахы» — тележурнал. 9.35, 10.35 — Байгаали шэнэжэлгэ. 4-дахи класс. 9.55 —Баримтата фильм. 10.05 — Испан хэлэн. 10.55 — «Элүүрые хамгаалгада — антибиотигууд». 11.05 —Ородой искусство. 11.35 — М. Е. Салтыков-Щедрин. «Онтохонууд». 12.05 — Н. А. Римский-Корсаковой «Снегурочка» оперэ. **Улаан-Удэ.** 17.05 — «Балетмейстер Юрий Григорьевич Н». Баримтата фильм. 18.15 — Соносхолнууд. 18.25 — Уласоорондын шэнжэлэл (Буряад даар). 18.40 — «Манай айлшад». 19.20 — Баскетболоор СССР-эй чемпионат. Европын чемпионадай шэнэ абалгын матч. СССР-эй — Франциин суглуулагдамал команданууд. 21.40 — Концерт. 22.00 — Время. 22.35 — Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.45 — «У кромки поля» — уран һайханай фильм.

ПЯТНИЦА, 25

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.00 — «90 минута». 9.35 — «Отряд специального назначения» —5 серитэй уран һайханай фильм. 5-дахи сери. 10.45— Валерий Чкалов тухай баримтата фильм. 11.20 — Шэнэ һонин (12.00 хүрэтэр). 17.00 — Шэнэ һонин. 17.10 — Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 17.20 — «Агууехэ Октябрь ба мүнөөнэй үе саг» гэһэн уласоорондын научна конференциин материалнуудаар «түхэреэн стол». 18.05 — «Хүхюун стартнууд». 18.50 — «Интерсигнал». **Улаан-Удэ.** 19.20 — «Хамаг юумэ мэдэхэ хүсэлтэйб». 19.30 —Байгал. **Москва.** 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00— «Эрид шууд реформын замаар». СССР-эй финансын министр П. И. Гостев дамжуулгада хабаадаха. 20.20 —Баримтата фильм. 20.40 —«Зной»— уран һайханай фильм. 22.00— Время. 22.35 —Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.45— «Балет, балет, балет...». 23.55— Мэдээсэлэй-хүгжэмтэ үдэшын программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.15 — Баримтата фильм. 9.25, 10.35—Географи. 7-дохи класс. 10.05 — Англи хэлэн. 11.05 — Эрдэм дэлгэрүүлгын фильмүүд. 11.35 — Түүхэ. 7-дохи класс. 12.05 — — «Манай саад». **Улаан-Удэ.** 17.00 — «М. Горький». Последние годы» —баримтата фильм. 18.00 —«Мальчик с пальчик» — үхибүүдтэ уран һайханай фильм. **Москва.** 19.20 —Мультфильмнүүд. **Улаан-Удэ.** 19.45 — «Баримтата фильм. 22.0 — «Финляндиин республика тухай» телеочерк. **Улаан-Удэ.** 19.00 — «Индира Ганди» —баримтата фильм. 19.50 — Соносхолнууд. 20.00 —«Тосхон бүхэндэ—сүлөй жэшээтэ һайн эмхи зуугаан». 20.40 — «Кино в подарок» — телеочерк. **Москва.** 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». 21.15 — Уласоорондын шэнжэлэл. 22.00 — Время. 22.35—Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.45 — «Срок давности» — уран һайханай фильм.

СУББОТО, 26

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.00 — «90 минута». 9.35 — Булагууд». 10.10 —Баргашуулда зорюулагдаһан дамжуулга. 10.40 — Баримтата фильм. 11.15 — «Хүн. Газар дэлхэй. Юртэмсэ». 12.00 —Индиин фестиваль СССР-тэ. 12.25 — «Бултанда ба хүн бүхэндэ». 12.55 — Социалис ороноуудта. 13.40 — Баримтата фильм. 13.50 — Арадай уран бэлигэй телепрограммануудай «һолонго» гэһэн уласоорондын фестиваль. 14.25 —СССР-эй арадай багша Черкасска областиин Сахновско дунда һургуулиин директор Захаренкагай уулзалга. 16.00—Үдэр бүри анхарха зүйл. 17.30 —Сатирическэ дамжуулга. 18.00 — Фортепианна хүгжэмэй концерт. 18.15 — «Очевидное-невероятное» гэһэн дамжуулга. 19.15 —Хүгжэмтэ дамжуулга. 20.15 — Кинопанорама. 22.00 — Время. 22.35— Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.45 «Тропикано» —варьете танние урина (Куба). 24.00—Ехэшүүлдэ мультфильмнүүд.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — Баримтата фильм. 9.50—Ритмическэ гимнастика. 10.00 — «Үглөөнэй почто» —хүгжэмтэ дамжуулга. 10.30 — Дэлхэйн уран һайханай соёл болбосорол. 11.35 —«Кто диктует моду» —баримтата фильм. 3-дахи фильм. «Крик моды». 12.00— «Катастрофу не разрешаю» —уран һайханай фильм. 13.20 —Гандболоор СССР-эй чемпионат. Эрэшүүл. СКА (Минск)—ЦСКА. 13.35 — һогтуугаар хэгдэһэн гэмтэ ябадал тухай баримтата фильм. 14.25 — Пермиин телестудиин программа. 15.10— Поэт ба уран зураача В. Гончаров. 16.00 — «Элүүр энхэ байха гээл һаа. 16.15 —Санаар үрилдалгаар бүхэсоюзна мүрысөөнүүд. 5 км. Эхэнэрнүүд. 17.10 —«Голубая стрела» —үхибүүдтэ фильм. (Польшо). 18.00 — «КВН». Москвагай гүрэнэй университедэй болон Днепропетровскийн гүрэнэй университедэй команднууд уулзаха. 20.15 —«Элүүр энхэ байлга». 21.00 —«Амгалан нойрсогты, багашуул». 21.45 — Органна хүгжэмэй концерт. 22.00 —Время. 22.35 —Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.45 — «На вес золота» — уран һайханай фильм. 00.05 — Арадай аялга дуунууд. 00.20 — Хоккейгээр залуушуулай командануудай дунда бүхэдэхэйн чемпионат. ЧССР-эй болон СССР-эй суглуулагдамал команданууд.

ВОСКРЕСЕНИ, 27

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.00 — «90 минута». 9.30 — Ритмическэ гимнастика. 10.15 —«Спортлотогой» тираж. 10.30 — «Будильник». 11.00— «Советскэ Союзда алба хэнэб!». 12.00 —«Үглөөнэй почто» — хүгжэмтэ дамжуулга. 12.30 —«Аяншалагшадай клуб». 13.30 —«Хүгжэмтэ киоск». 14.00 — «Хүдөөгэй ажал хэрэгүүд». 15.00— «Элүүр энхэ байлга». 15.45 —Совет ба американ дээдэ тушаалтадай уулзалгын дүнгүүд тушаа. 17.00 — Арадай уран бэлигэй телепрограммануудай «һолонго» гэһэн уласоорондын фестиваль. 17.30— «Ледяная внучка» —уран һайханай фильм. 18.40 — Уласоорондын шэнжэлэл. 19.25 — Мультфильмнүүд. 19.45 —Совет милициин уран һайханай бүлгэмэй коллективүүдэй концерт. 22.00 — Время. 22.35 — Хубилган шэнэдхэлгын прожектор. 22.45 —«Москва —